

**Theologiae Moralis Sacramentalis Ad Instructionem
Ordinandorum & Curandorum Ex Materia De Sacramentis
In Genere Et Ordinis Eucharistiae, Poenitentiae, Ac
Matrimonii In Specie**

De Matrimonij Sacramento, & omnibus Peccatis contra VI. præceptum, ac
de Abortu

Sporer, Patritius

Salisburgi, 1711

Caput IV. De Abortūs procurati malitia & pœnis.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-55333](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-55333)

chez. Oppositum autem docent Bonacina, & Salas apud eundem, & meritò mortale esse censet Tamburin. *cit. lib. 7. c. 8. §. 2. n. 5.* Quandò quis ita facheret ob delectationem sensibilem; quia tanta contrectatio pudendorum animalis, tam seriò facta ob sensibilem delectationem, principium ex se est impuræ libidinis. Denique si ejusmodi fierent ex affectu libidinoso ad ipsa animalia, maximè grandiora, non tantùm mortale esset, sed etiam spectaret ad peccatum bestialitatis tanquam actus quidam inchoatus. Et de his tandem satis.

CAPI T IV.

Sive

TRACTATUS APPENDIX,
DE
ABORTUS PROCURATI
MALITIA ET POENIS.

Juxta Jus Commune & Constitutiones
SIXTI V. & GREGORII XIV.
PONTIFICUM.

PRÆNOTIONES.

I. Abortus

EST ejactio foetūs immaturi, ejusque⁶⁹⁸ vel inanimis adhuc, aut jam animati animā rationali. Retinenda pro praxi omnino videtur communis

X x 4

per-

persuasio ex Aristotel. l. 7. de animal. c. 3. i. tum masculum animari quadragesimo, sunc
neum verò ocluagesimo die à conceptione dubio, qualisnam fœtus fuerit, præsumendum
esse masculum; ideoque post quadragesimam
diem ejectum fuisse animatum, ac homicidium
patratum; atque ita observare sacram Paten-
tiariam, testatur Noldus apud Dianam con-
tientem p. 7. tr. 5. resol. 5. Contra vero præ-
sumendum fuisse, fœmineum, ac proinde
octuagesimum vel saltem sexagesimum à con-
ceptione diem ejectum, non fuisse animatum
nec consequenter homicidium patratum, n
quo minus potest, gravetur delinquens, mis-
censent alii. Et saltem verum esse debet in or-
ne ad penas corporales, quando criminaliter
agitur; tunc enim, quoad rationabiliter potest
præsumitur fœtus potius inanimatus, quam
animatus, ut pluribus allegatis tenet Barbo
apud eundem Dianam *ibid. resol. 41.*

II. Abortum procurare

699 **E**ST studiosè querere & applicare medium
animatus ejiciatur, vel occidatur. Duobus mo-
dis potest fieri ejusmodi abortus procurari.
Primò, *directè & per se*: applicando medium
vel medicamentum per se efficax & ordinatum
ad expellendum vel occidendum fœtum:
sunt potionis quaedam medicatæ, comprelin-
gentia prægnantis, percussionses, pondera
gravia eidem imposita, alia sexcenta & no-

rard etiam malefica. Secundò *indirectè tan-*
tim, & *per accidens*: utpote applicando phar-
macum vel medium per se solum ordinatum ad
conferendam sanitatem prægnantis, et si per ac-
cidens & præter intentionem simul fœtum ex-
pellat, cive mortem inferat. De cætero notum
est, abortum, sicut & quodvis homicidium,
posse causari aut physicè & immediate, aut mo-
raliter & mediate, jussione, consilio, consensu;
item aut voluntariè, aut solum casualiter: de-
nique aut certò, aut dubiè; de quibus ordine:
præmissâ tamen necessariâ summulâ dictarum
Constitutionum Pontificiarum.

III. *Summa Constitutionis Sixtina.*

Sixtus V. Constitutione sua 87. editâ Anno
1588. incipiente: *Ad effrenatam. de re no-* 700
stra decernit sequentia.

Primo §. 1. Eos, qui per se vel interpositas
personas abortus seu fœtus immaturi, tam ani-
mati, quam inanimati, formati vel informis
ejectionem procuraverint, percussionibus, ve-
nenis, medicamentis, potionibus, oneribus,
laboribusque mulieri prægnanti impositis, ac
aliis etiam incognitis vel maximè exquisitis rati-
onibus, ita ut re ipsa abortus inde fecutus fuc-
tit, ac etiam prægnantes mulieres, quæ scienter
præmissa fecerint: teneri poenit omnibus Jure
Divino & Humano, Canonico & Civili statu-
tis contra veros homicidas.

Secundò §. 2. 3. 4. Eosdem incurrere irregu-
laritatem: unde nec promoveri possint, nec, si
X x 5 prompt.

promoti fuerit, ministrare; sed eo ipso omni
privilegio Clericali, Officio & Beneficio eius
privatos, quæ sic vacatura reseruentur disposi-
tioni Papæ: atque inhabiles in futurum, etiam
delictum fuerit occultum: Et qui foro Eccle-
siastico sunt iubiti, degradati tradantur foro
sæculari capitali sententiâ puniendi.

Tertio §. 5. Similibus pœnis vult teneri eos,
qui sterilitatis potionem ac venena propinaverint
mulieribus, aut quod ministris fœtus concipiatur,
impedimentum præstiterint, vel ad hæc quo-
cunque modo consuluerint, vel auxiliati fuerint,
nec non & mulieres ipsas, quæ eadem pœna
spontè ac scienter sumplerint.

Quarto §. 7. Insuper omnes, quicunque ve-
quæcunque, vel ut principales, vel ut loci,
sociæ, consciævé ad tale facinus commis-
sum, opem, consilium, favorem, potionem,
vel alia cujuscunque generis medicamenta hinc
enter dederint, ac etiam scribendo litteras vel
apochas, vel aliæ verbis aut signis juverint, aut
consuluerint, ipso facto excommunicationem
incurrant, à quâ nequeant absolviri (nisi in arti-
culo mortis) neque etiam in Jubilæo, aut vigo-
re Concilii Tridentini, nisi à Romano Pontifice;
atque etiam ab eo duntaxat urgentissimis de cau-
sis, in irregularitate eâ de causâ contractâ, disper-
sari possit. Non obstantibus, &c, more solito.

IV. Moderatio Gregoriana.

701 **G**REGORIUS XIV. constit. 8. edita anno
1591. incipiente: *Sedes Apostolica: rigu-
dam*

dam illam Sixti V. Constitutionem in duobus punctis gravissimi momenti moderavit. Accipe verba formalia omni acceptatione digna.

Primo §. 2. in fine. *Predicatam constitutionem sic duximus moderandam, ut a peccato & excommunicatione contra personas ibi expressas latâ, tam quoad eos, qui hactenus deliquerunt; quam quoad illos, qui post nostram constitutionem in iisdem casibus deliquerint, quilibet Sacerdos tam secularis, quam cuiusvis Ordinis Regularis, ad Christi fidelium confessiones audiendas, & ad hos casus specialiter per loci Ordinarium deputatus plenam & liberam, in foro conscientia tantum, absolvendi habeat facultatem, eandem prorsus, quam idem Sextus Predecessor sibi ac suis Successoribus reservavit.*

Secundo §. 3. *Quò verò ad penas procurantium abortum fœtus inanimis, aut exhibentium mulieribus, vel sumentium venena sterilitatis, aut quoconque modo auxilium vel consilium eis dantium, in predictâ Constitutione contentas, constitutionem prefatam in ea parte, ubi de his agit, ad terminos juris communis, ac sacerorum Canonum, & Concilii Tridentini, dispositionem, Authoritate Apostolica, tenore praesentium, tam quoad praterita, quam quoad futura, perpetuò reducimus perinde ac si eadem constitutio in hujusmodi parte nunquam emanasset.*

*Non obstantibus eadem Predecessoris non
str:*

700 *Theol. Sacrament. Pars IV. Cap. IV.*
ſtri Constitutione, quam quoad reliqua omni-
preter contenta in hac nostra compilatione, a
sup robore omnino permanere volunt, cau-
que contrariis quibuscumque. Hac Ponit
Gregorius.

Ex quibus vides ex illa Constitutione ^{Summa}
nihil ferè remanere roboris quoad abortum in-
tus inanimis; multum verò per omnem modum
quoad abortum fœtus animati, ut patebit.

SECTIO I.

Abortus fœtus inanimati.

SUMMARIUM.

702. *Procurare abortum etiam fœtus inanimati in-
trinsecè mortaliter malum.*
703. *Refertur opinio, aliquando licere, scil. ad faci-
dam vitam pregnantis.*
704. *Sed statuitur sententia vera, licere nunquam.*
706. *Sollicitur fundamenta opposita.*
707. *Pœnas tamen, scil. irregularitatem non invictum
procurantes abortum fœtus nondum animati.*
709. *Qualiter liceat indirectè procurare abortum fœ-
tus nondum animati?*

Malitia.

702. **I**ntrinsecè malum & mortaliter illicitum est
fœtus etiam inanimati abortum procurare
directè: est enim velut homicidium privativum,
utpotè impeditio vitæ humanæ in materia, in
quâ secundum ordinarium naturæ cursum pro-
ximè inesse deberet, de quo acutè Tertullianus
in Apologetico c. 9. *Nobis homicidio semper
interditto, etiam conceptum micro, dum al.*

hac sanguis in hominem delibatur, dissolvere non licet. Homicidii festinatio est, prohibere nasci: nec refert, nam quis eripiat animam, an disturbet nascentem. Homo est, qui futurus est, nam fructus in semine est. Et ex D. Hieron. Sixtus P. V. in allegata Bullâ. Nimis enim imprudenter contra DEI voluntatem se opponunt, qui, ut S. Hieronym. ait, dum natura recipit semen, receptum confovet, confotum corporat, corporatum in membra distinguit: dum inter venis angustias DEI manus semper operatur, idemque corporis creator & anima est, impie despiciunt bonitatem figuli, id est DEI, qui hominem plasmavit, fecit, & voluit. Sic illi: idemque sentit D. August. l. de Nuptiis & Concupis. c. 15. relatus c. aliquando 32. q. 2.

Eiusdem intrinsecæ & mortalis malitiæ est, quocunque modo vel medio malitiosè impedit conceptionem prolis post copulam, aut prolis jam conceptæ animationem, aut aliter sterilitatem procurare: cui flagitio poena homicidii decernitur jure communi c. Si aliquis, de homicidio. Si aliquis causa explenda libidinis, vel dñi meditatione, homini aut mulieri aliquid fecerit, vel ad potandum dederit, ut non possit generare vel concipere, vel nasci soboles, ut homicida teneatur. Verum hic controversia est perdifficilis, utrum prædicta adeò sint intrinsecè mala, ut nullo bono fine cohonestari, nullo casu vel causâ exculari, ac licere possint.

702 *Theol. Sacrament. Pars IV. Cap. IV.*
Opinio: licere aliquando.

703 **U**no saltem casu, nempe ad servandam vitam prægnantis ex præsenti morbo extremè periclitantis, nullo alio remedio suppetente licere directè procurare abortum nondum animati fœtus, docent DD. sanè graves & multo fœtis. *Navarrus, Henriquez, aliisque coegeris Sanchez l. 9. de Matrimonio disp. 20. Layman. Theol. Moral. l. 3. tract. 3. p. 3. c. 4. num. 4. Diana part. 5. tr. 14. Miscell. resol. 90.* Ratio potissima est: I. Quòd eo casu fœtus sit quodammodo aggressor invadens quasi matrem, dum periculum mortis creat: quem proinde jure naturali liceat abigere, quemadmodum & alieni humores noxios invadentes naturam. II. Licitum est ad conservationem totius corporis abscindere aliquod membrum etiam sanum & innoxium ex se, ut si manu vel pede alligatus aliter non possit evadere mortem atrocem a grave incendio, aut imminentे ferâ vel cyaniso, &c. atqui fœtus nondum animatus est pars uter materni: ergo &c. III. Ex duobus malis minori est eligendum, majusque bonum præferendum: at nonne liquidò majus malum est mortis matris, quam ejactio fœtus nondum animatus majusque bonum conservatio vitæ matris, quam fœtus inanimis? IV. At quid tandem cum tanto matris discrimine & detimento conservandus sit fœtus ille, qui certè, pereunte matre, nunquam animabitur.

Nec desunt Authores, qui hanc licentiam

abortus procurandi ulterius extendant ad caven-
dam mortem vel infamiam de futuro, utpotè
quando prægnans timeretur ex partu moritura,
vel jam experta sit, se in partu ad extrema dedu-
ci: item quandò prægnanti ex stupro, adulterio,
incestu, aliovè coitu damnato, secuto partu, im-
mineret periculum gravissimæ infamiae, poenæ,
imò mortis ex justitia, &c. In ejusmodi casibus
etiam licere tempestivè procurare abortum fos-
tis nondum animati probabile censem *Torre-
blanca, Bordonus, Lezana, Trullenhus*, alii
apud *Dianam p. 6. tr. 8. Miscell. resol. 37.* Sed
meritò reprobat communis Doctorum etiam
priorem casum approbantium. *Sanchez cit. n. 9.*
*Diana ibidem in fine, addens: Imo audio, se ve-
rum est, fuisse damnatum in Congregatione
sancti Officii.*

Sententia vera: licere nunquam.

Ita universaliter Communior Doctorum, no-
704
mínatim *Lessius l. 2. de justit. c. 9. dub. 10.*
n. 61. P. Navarr. l. 2. de Restit. c. 3. num. 140.
Card. de Lugo disp. 10. de Just. sect. 5. à num.
130. & latè Basil. Poncius l. 10. de Matrimonio
c. 13. alii apud ipsos. Ratio validissima sumitur
à simili de pollutione seu effusione seminis vo-
luntariâ nullo unquam casu licitâ, etiam in no-
stro casu ad conservandam vitam horum ex-
tremè periclitantis. Et quænam hujus ratio
an vulgaris illa: *Quod procurare pollutionem*
sit contra finem naturalem seminis à natura per
se intentum, scilicet generationem prolis? At qui

pro-

procurare abortum foetus jam concepti, nondum animati, æquè, imò multò magis, contra finem generationis, à natura per se, non modò intentum, sed jam actu attentatum, proximè attingendum, uti pulchritè exprimita verba *Tertulliani*, & *Sixti V. P.* modò recitata; ergò à fortiori non licebit unquam eum ad vitam prægnantis conservandam procurare abortum.

Dices utique cum doctissimo Sanchez cit. 7. Rationem, ob quam feminis effusio nunquam liceat, non esse dictam frustrationem finis naturalis, damnumque generationis præcisè, quia natura omnimodam feminis administrationem negavit extra coitum aptum generationis propter apertissimum periculum incontinentis ex nimiâ delectatione, quæ in illa effusione liceat. Nam hinc, si extra copulam liceret item aliquo casu eam procurare, homines delectatione contenti minus de prole generandi curarent, sicq; impediretur usus matrimonii maximum generationis ac speciei humanæ detrimento. Quæ ratio & inconvenientia non habet locum in abortu procurando sine dubio non multum delectante. Sed pace laudatissimi Cardin. de Lugo cit. n. 131. & subsumo:

At qui reverâ, re benè considerâ, eadem ratio, & quidem fortius urget in proposito; Nam aliquando liceret procurare abortum, omnino & majus esset periculum, quod homines videret

delectationem longè majorem ipsius copulæ quærerent eo animo & fiduciâ, quod postea ex causa possit procurari abortus, partusque impediri (& sanè frequentior multò posset causa prætendi abortus procurandi, quām pollutio-
nis) sicque homines adhuc ea delectatione contenti minùs curarent de prole generanda, & non tantum impediretur usus legitimi matrimonii, sed magna daretur occasio fornicationibus & stupris, à quibus absterrere solet timor proli, partusque futuri: qui timor magnâ ex parte ces-
saret, si scirent homines, postea ex causâ licere obortum procurare. Fatendum ergo est natu-
ram, sicut seminis, ita & fœtus omnimodam adminstrationem negâsse citra finem generatio-
nis: atque adeò, sicut pollutionis, ita & abortus procurationem simpliciter & in omni casu in-
terdixisse.

Cæterum quod nimium probat, nihil probat. 706
Rationes opositæ sententiæ, aut nihil probant pro abortu, aut efficacius urgent pro pollutio-
ne. Nam ecce: Ad I. Si ratione aggressionis li-
cet procurare abortum fœtus inanimis; certè longè violentius aggreditur vitam humanam se-
men abundans morbis illis acutissimis, quām inutula illa substantia fœtus adhuc inanimis:
ergo à fortiori, cur similiter eo casu non liceat
procurare emissionem seminis? quin imò, cur
non etiam abortum fœtus jam animâ formati:
cūm non minùs innocens possit se defendere ab
aggressore animato, quām inanimato? Loqui-

PARS IV.

Y y

mus

mur autem de foetu inanimi remanente in dicta constitutione naturali & capaci animationi. Quod si enim foetus jam esset corruptus, negabit posse directe expelli ob conservandum vitam mulieris (sicut & semen corruptum servandam vitam hominis) jam enim est foetus, sed massa maligna.

Ad II. Omnipotenter licet ob conservandum totum amputare partem: pars enim naturaliter principaliter est propter totum, neque membrum hominis ullum, nisi in ordine ad totum, habet nem per se intentum a natura in universo. Fons autem proprietas non est pars matris, neque propter matrem; alium habet finem per se intentum a natura, immo inchoativè in fieri jam coadistinctum individuum humanum. Ceterum quid magis proprietas pars hominis est semen, aliquam saltem ratione propter hominem, quippe & ipsum nutrimentum partium contiguarum ex physicorum scitis: ergo &c.

Ad III. Si tibi minus malum videtur abortus foetus inanimati, quam mors matris, quia tandem ratione majus malum sit effusio seminis, thaliter perniciosa, quam mors hominis, praeceps principis, Pontificis sanctissimi? Nostri beatus quos tacitus insinuans adorem.

Ad IV. Eadem formâ interrogabo: ad quid tandem cum tanto hominis discrimine & deamento retinendum sit semen? nunquid enim homo mortuus generabit? aut semen in cœlo vere tabescens utile erit generationi?

Vides ergo donec vir (cui haec mente destino) rationem fundamentalē intrinsecā & omni casu inexcusabilis malitiæ, sicut in pluribus aliis, ut mendacio, violatione sigilli Sacramentalis &c. ita etiam in hoc utroque casu nostro petendam esse, non à damno actuali, quod afferunt *semel facta*; sed damno habituali & consecutivo, quod adferrent *semel licita*, si nimis vel in aliquo uno casu licere noscent homines, qui suaptè naturā corruptā ad malum proni facili extensione vitiosā passim fingerent sibi casus similis licentiae, gravissimo morum vel naturae detimento. Ita rectissimè sentis cum Sanchez de pollutione supra n. 705. Idem à fortiori applico abortui *ibid. in Min. subsumpt.* atque utrumvis æquè majus assero malum habitualiter & consecutivè, quam sit mors unius hominis qualiscunque; quo usque afferatur liquidum & efficax discrimen: quale certè non est, quod modus procurandi pollutionem facilis sit & innoxius; media autem abortus procurandi difficultas, aspera, periculosa? Ne credas: aliter experientia constitit, quoad conceptum vel fœtum disturbandum proximis à coitu septimanis: certè vix unquam talia, ut vel levem metuentem infamiam absterreant à flagitio. Parce verecunde Lector in re non verecundā ingratam moram. Nam urgens ursit me arcanā causa.

Pœna & Limitatio.

Procurantes quomodolibet abortum fœtus 707 nondum animati, quantumvis illicite &

Y y 2

mali-

708 *Theol. Sacrament. Pars IV. Cap. IV.*
malitiosè, post Constitutionem Gregorii XIV.
neque irregularitatè contrahunt, neque ex
communicationem à Sixto V. fulminatam in
currunt, ut ex prænotatis n. 701. liquet; illare
nim pœnas quoad procurationem abortus fa-
tūs inanimis, sterilitatis &c. Gregorius adiunxit
ad terminos Juris communis, SS. Canonum, &
Concilii Tridentini: in his autem nulla fulmina-
natur excommunicatio in procurantes abo-
tum: neque in toto jure statuitur irregularitate
ex delicto homicidii, nisi homo jam actu vive-
& animatus interficiatur: quin in nostro capitulo
expressè declaratur *cap. sicut ex litterarum, &*
homicidio. Ubi posito casu de Clerico, qui mi-
lierem prægnantem per ludum zonā trahens
abortire fecerat, ideoque de irregularitate dubia
respondet Pontifex; *Quod si nondum erat u-*
nificatus fœtus, ministrare poterit; aliquis
debet ab Altaris ministerio abstinere. Gloria
ibid. Et in supra allegatum c. Si aliquis ad. tit.
Adverte tamen ex procuratione abortus fœtus
inanimis incurri reservationem apud Religiosos
ex Bullâ Clementis VIII. ubi recepta est, Alioquin
næ huic Iceleri jure decretæ non incurru-
ante sententiam judicis, ideoque non sunt no[n]
fori.

708 Consequenter eadem ratione, prædictas pœ-
nas irregularitatis & excommunicationis mini-
mè incurruunt; attamen ob rationem num. 706. si
sine explicatam, gravissimè & omni casu, erian
mortis ex partu imminentis præviso vel jam ei
certo periculo, inexcusabiliter peccantones,

IV.
Sect. I. De abortu fœtus inanimati. 709

vir & mulier post copulam, proli conceptione vel animationem quocunque modo vel medio impedientes, v. g. sese retrahentes, & naturam extra spargentes, mulier post copulam semen ejiciens, & saltē ex erroneā intentione impediendi generationem, inverto situ, vel stando cōēentes, fœmina post copulam statim urinam urgens &c. Etenim universaliter proli conceptionem, quæ nata est sequi ex copula, impedire, est contra naturam & finem naturalem generationis: denique potionibus vel mediis quibuslibet in se vel in aliis sterilitatem procurantes: sic enim semen perpetuō frustrabitur suo naturali fine generationis: idque parū & solum secundum magis & minus distat ab effusione semenis extravas. Vide Doctores laudatos à Diana hic p.

7. tr. 5. resol. 33. & p. 5. tr. 14. Miscell. resol. 90.

Demum sermo semper fuit & esse debuit de 709
procuratione abortū fœtū inanimis, & similiū
per se directe intentā, factā scilicet per media
per se ordinata & efficacia ad destruendum vel
ejiciendum fœtum. Nam ob causam propor-
tionatam, saltē ad servandam vitam matris in
præfenti discrimine, fœtū nondum animati ab-
ortū indirecte tantū & per accidens causare,
adhibendo nimirū medium per se directum ad
sanitatem matris, utpotè sectionem venæ, phar-
macum purgativum seu potionem medicatam
ad humores noxios expellendos, et si simul per
accidens & præter intentionem sequatur abor-
tus seu ejectio fœtū inanimis, omnino licitum

710 Theol. Sacrament. Pars IV. Cap. IV.
est communi consensu Doctorum Navarrarum
25. n. 26. P. Navarr. Lessius, Sanchez, Laman, Lugo ll. cc. Ratio est: quia mater praecepit
eo casu utitur jure suo procurandi sibi sanitatem,
& propter illam necessitatem; abortus contumelie
censetur permisus & non intentus vel calamus
moraliter: quemadmodum eadem ratione licet
consequenter & praeter intentionem praecepit
tum adferre expulsionem feminis, quae nec
tenditur, nec ad sanitatem conducit. Eadem
enim quoad hoc est ratio utriusque. Sed iudicium
des hunc abortum nec indirecte quidem causa
posse, ob periculum futuræ tantum mortis
infamiae. Et quodnam remedium nunc adinde
ri poterit per se directum & efficax ad evitatio
nem in futurum infamiam vel mortem ex parte
a Justitia, a marito vel parente inferendam, quae
remedio simul per accidens tantum & praeter
intentionem causetur abortus? Non capio.

SECTIO II.

Abortus fætus animati directè causans

SUMMARIUM.

710. Directè procurare abortu non fætus animati directè
trinsecè malum, & mortale homicidium.
711. Ans, si certò vel probabiliter mater cum fætu per
tetur, licet ei sumere medicamentum; uiqua
714.
714. Omnis quobis modo abortum fætus animati directè
procurans, omnisque scienter cooperatorans, efficien
do, incurrit ipso facto irregularitatem.

715. (Quis in ea possit dispensare?)
718. Ac etiam excommunicationem.
719. A qua tamen excusat omnis ignorantia juris, vel
facti, etiam culpabilis, lata, crassa, supina, imò &
affectata.
720. Quis ab ea possit absolvere?
721. Pœnæ reliqua.

Malitia.

SINE dubio intrinsecè malum & mortale est ⁷¹⁰ directè procurare abortum fœtus animati: est enim verum homicidium, & si à parentibus fiat, parricidium, & quidem omnium gravissimum cum animæ rationalis certissimâ damnatione æternâ, quoad pœnam damni. Certissimum quoque apud omnes, id nullo unquam casu vel causâ posse licere: sive constet jam animatum esse fœtum, sive dubitetur, an defacto animatus sit: sive deinde abortus intendatur propter *ie*, ut finem, sive solum intendatur ut medium propter alium finem v. g. ad conservandam vitam matris, vitandam infamiam, &c. dummodò media adhibita per se tendant ad causandum abortum, neque aliter conducant ad vitam matris conservandam, nisi quatenus causant abortum. Ratio clara est: quia non sunt facienda mala, ut eveniant bona: atqui directè occidere hominem innocentem, intrinsece malum, & nullo unquam casu licitum est: est autem fœtus animatus verus homo & innocens maxime: ergo &c. De abortu directè procurato loquimur. Quoad indirectam verò ejusmodi abortus procurationem ita distinguendum est.

711 Quòd si certò vel probabili Medicorum p-
dicio, mater simul cum fœtū ante partum mor-
tura sit, sumpto autem pharmaco spes sit, fœtus
matrem servari posse, fas erit adhibere medici-
se directa & efficacia ad sanitatem matris, ur-
næ sectionem, pharmacum purgativum &c. et
si per accidens contingat inde fœtum eneas
abortiri, alias enim periret mater cum fœtu, p-
medicinam verò forte liberabitur uterque. Com-
munis DD. Sanchez l. 9. de Natrimon. a. 2.
Layman. l. 3. tratt. 3. p. 3. c. 4. n. 4. Lugodis. l.
de just. 2. l. 1. Diana. p. 7. tratt. 5. resol. 3. 5. Re-
est; quia innocentem per accidens & præter in-
tentionem, in casu urgentis necessitatis occi-
re à ratione alienum non est; sic enim in bel-
justo licet exploduntur tormenta contra ci-
vatem, munitionem, navim hostilem, et si per acci-
dens aliqui ibi innocentes occidendi sint: sic in-
vasus ab injusto agrestore vitæ suæ, licet fugi-
eques per semitam angustam (adhibita mora
liter possibili cautelâ) et si infans vel alius homi
forte ibi jacens, conculcandus sit: & proprius
propositum; mulier prægnans invasa à ter-
ratrone sine dubio licet potest, imò præcep-
naturali dehet fugâ vel forte etiam pugna vi-
suam certo interitui expositam liberare, quamvis
cum probabili vel evidendi fœtūs periculo & ne-
qui in proposito nostro occisio vel abortio in-
tūs maximè est per accidens & præter inten-
tionem; cùm enim fœtus pendeat à vita & salu
matris, atque rarissimè contingat fœtum vivum

progigni post matris mortem, hinc medicamentum directè adhibitum ad procurandam sanitatem matris, ex natura rei secundariò etiam tendit ad salutem fœtus, & per accidens solum illi nocet.

At, quid si medicamentum adhibendum a-712
què efficaciter tendat ad sanitatem matris, & in-
teritum fœtus alioquin desperati: poteritne ad-
huc licite adhiberi, applicari à Medico, assumi à
matre? Quidquid negent *Corduba, Vega, Ma-*
nuel, Lud. Lopez, eò quòd hoc videatur esse di-
rectè procurare abortum, & occidere fœtum:
Vera est sententia affirmativa. Sanchez *cit. n. 18.*
Diana *ref. l. 6. alti apud ipsos.* Ratio est; alii quia
mater utitur jure suo, potius enim jus habet ma-
ter ad conservandam vitam suam, quam habeat
fœtus, cùm hic à matre dependeat, non econtra:
ergò si medicina aequaliter tendat ad salutem
matris & necem fœtus, eo etiam maximè, quòd
pereunte matre propè miraculum sit, si fœtus
incolumis eyadat. Insuper merito concedit San-
chez *ibid. n. 19.* id etiam licitum esse, quandò
medicamentum esset dubium, mortémne, an au-
xilium esset allaturum; nam ex una parte dubii
periculum damni peregrinum est, nimirum ali-
quantulæ accelerationis mortis: supponimus
enim alioquin salutem & matris & fœtus esse
desperatam: ex altera autem parte dubii spes
lucri est maxima, nimirum salus matris, &
fortè etiam fœtus, quæ videbatur desperata.
Sic enim si mors certa immineat ab incendio v.

Yy

g. graf-

g. grassante, vel fera, licet te ex alto precipice
cum dubio periculo mortis. Addit demum
Sanchez *ibid* Medicum eo casu teneri medica-
mentum illud dubium adhibere; tenetur enim
minus malum ægroti eligere: minus autem
lum est dubia mors spem aliquam vita habens
cum solo aliqualis anticipationis periculo, quam
mors omnino certa.

713. *Contrà verò, si spes probabilissima à Medicis
concepta sit, in raro licet, non tamen rarius
casu, ut matre cum vitæ suæ periculo ab iis
dicamentis abstinent, aut etiā mortuā, scens
lucem prodire & baptizari possit: è diverso alienis
hitis medicamentis, et si forte matre servata
(quando enim certa salus Medicis?) proles
ne Baptismo peritura sit, omnino ex charitate
obligabitur mater ab ejusmodi medicinis abstinere
cum periculo vitæ suæ in gratiam prolis.*
Sanchez. *Layman. Lugo II. cc. alii apud Dianam
resol. 37. & part. 2. tr. 5. resol. 11. Ratio disquisi-
lex & ordo charitatis postulat, ut vita spiritualis
animati scetus in extremâ necessitate averta
damnationis, quoad peccatum damni, præferatur
vitæ corporali matris. At, quid si & ipsa mater
eo casu sciret vel probabiliter timeret, se effici
statu peccati mortalis, & damnationis periculo?
Et hoc non ex usu i psam à procurandâ salutis
spirituali prolis, sed potius ad eum finem obli-
gari ad procurandum sibi statum gratiæ per con-
tritionem vel Sacramentum, merito censer. La-
go cœr. n. 133. Et nimium metaphysicè quidam
regu-*

requirunt, ut mater tunc certa sit, & de salute propria, & de salute fœtus baptizandi. Sic enim vanum & metaphysicum evaderet præceptum illud, quo tenemur animas nostras ponere pro salute spirituali proximi: quotusquisque enim certus erit de propriâ & proximi salute æternâ? Excipe tamen rarissimum casum, quo mater eō articulô copiâ Confessarii destituta, & contritionis eliciendæ ignara reverâ versaretur in certo periculo damnationis æternæ: tunc enim eam non obligari ad abstinentiam ab illis medicinis propter salutem spiritualem fœtus, rectè cum aliis docent *Layman & Diana II. cc.* Quia non tenetur vitam spiritualem propriam prodigere propter vitam spiritualem alterius: & in pari necessitate benè ordinata charitas incipit à seip-
sâ. Relicto deinceps abortu indirecte tantum procurato, de abortus directe & malitiosè cau-
sati pœnis horribilibus videamus.

Irregularitas.

OMnis quocunque modo vel medio fœtus⁷¹⁴ animati abortum procurans directe, om-
nisque ad id scienter, jussu, consilio, auxilio quomodolibet cooperans, effectu secuto, ipso facto incurrit irregularitatem ex delicto homici-
dii voluntarii à solo Pontifice per se dispensabi-
lem, tūm ipso Jure Communi, tūm Constitu-
tione Sixtinâ quoad hoc nihil immutatâ per
Gregorium XIV. ut apud omnes in confessio est.
Dico tamen: *Effectu secuto.* Nam quibuscumque

716 *Theol. Sacrament. Pars IV. Cap. IV.*
que mediis adhibitis attentatus sit abortus fundi
animati, si reipsa non sequatur, sed partus vero
exiit in lucem, non incurritur irregularitas: ne
pœna in Jure decreta ipso facto incurriendo
incurritur, nisi propter delictum consumma-
tum, & non attentatum tantum: idque maxime
verum est de irregularitate, quæ, ipso Jure con-
ente, non incurritur, nisi in casibus Jure expro-
fis, c. *Is qui. de sent. Excomm. in 6. Exponit*
tur autem homicidium consummatum tantum
nullibi attentatum solum, neque in ipsa saepem
morata Sixti V. rigidâ Constitutione. Addi-
super non incurri hanc irregularitatem, nili con-
stet fœtum jam fuisse animatum, & proinde
verè homicidium patratum, ut seorsim dicat
secl. ult.

717 Cum igitur Gregorius XIV. Bullam Sixti V.
quoad reliqua omnia, præter expressa in in-
Bulla (in qua quoad irregularitatem nihil mo-
deravit) in suo robore permanere volent, pa-
lam est, Episcopum non posse regulariter di-
spensare in hac irregularitate ex abortu pro-
rato etiam occulto; præterquam quod Concilium
Tridentinum *sess. 24. c. 6. de Reform.*
amplissima facultate concessa Episcopis dilpu-
sandi in omni irregularitate proveniente ex ab-
orto occulto: expressè excipiat eam, quæ pro-
venit ex homicidio voluntario, utique etiam
occulto: nam particula exclusiva separata, quæ
sunt ejusdem generis: secluso tamen alio spe-
ciali Privilegio. Possunt tamen vi Privilegio

rum in ea irregularitate ex abortu dispensare
Prælati majores Regularium cum suis subditis
tantum, idque aliis committere, ut pluribus
allegatis tenet Diana cit. p. 7. tr. 5. resol. 22. &
Portellus noster V. *abortus num. 10.* Nam hoc
Privilegium nullibi revocatum est à Concilio
Tridentino. Nec jam obstat Constitutio Sixti
V. Nam plures Successores Pontifices Privile-
gia Minorum Concilio Tridentino non adver-
santia confirmârunt *ex certa scientia*, ut videre
est in Bullario Rodriuez & Cherubinorum:
Confirmatio autem *ex certa scientia* revalidat
Privilegia etiam revocata ab Antecessore, imo
habet vim novæ concessionis talis Privilegii: ut
præter alios latè videre est apud Suarez *de legi-
bus l. 8. c. 18. & 19.* Sed avertat DEUS, ne opus
sit uti tali Privilegio.

Potest etiam Episcopus cum ejusmodi irre- 716
gulari ex abortu vel alio homicidio occulto, ut
in suscepis Ordinibus, etiam Sacerdotii, mini-
stret, dispensare per accidens in casu veræ ne-
cessitatis ministrandi, quando non est facilis re-
sursus ad Pontificem, uti docent *Sylvester, Hen-
riquez, Avila*, eosque laudans Layman l. 3. tr. 3.
p. 3. c. 12. fine. Ratio sumitur ex Episkeia, & ra-
tionabiliter præsumptâ voluntate Pontificis,
ita exigente suavi regimine Ecclesiæ, ne animæ
pericitentur: quemadmodum ob eandem ra-
tionem, communi Doctorum consensu Episco-
pus dispensat in voto continentæ perpetuæ ad
contrahendum matrimonium, quando urget
peric

718 *Theol. Sacrament. Pars IV. Cap. IV.*
periculum incontinentiae, nec patet facilis u-
cessus Romam, licet illud votum & quæ ac ha-
irregularitas) sic reservatum summo Pontifici
& in omnibus Privilegiis vel confessionibus e-
spensandi in votis excipi soleat: quin eadem
tione Sanchez l. 2. de Maurim. disp. 40. MM. 7.
benè probat, Episcopum dispensare posse in im-
pedimento dirimente, ad contrahendum mat-
rimonium in casu urgentis necessitatis, qui non
patiatur recursum ad Pontificem. Notandum
piè cautus Layman l. e. Episcopum tunc non
simpliciter tollere irregularitatem, sed tam
eius effectum suspensioni similem, ut nimis
interim celebrare liceat, dum culpa & defectus
in occulto manent, & donec à Papa dispensa-
tio impertrari commodè possit: sed certè alii De-
còres non ita anxiè loquuntur. Credo firmiter
Episcopum tunc, sicut in illo voto & impedi-
mento dirimente occulto, ita & in hac irregu-
laritate occultâ simpliciter dispensare posse pro
foro conscientiae absque remanente obligatione
recurrenti ad Pontificem oblatâ commodè
occasione: atque in contingentia facili, & in
casu nostro in celeberrimo Germaniae Vicaria
practicari vidi.

717 Quid ergo agendum Sacerdoti v. g. qui pro-
curavit abortum factum animati, aliudve occi-
sum homicidium commisit; ideoque irregulari-
tati, & in nostro casu etiam excommunicatus
subjacet, sed nisi Missam celebret, aliasve fu-
ctiones Sacerdotales obeat, veniet in suspicione

criminis cū gravissimo dispendio famæ, aut etiam vitæ periculo? Debet is omnem operam dare, ut quam citissime dispensatio à summo Pontifice, aut juxta modum dicta ab Episcopo impetratur: interim vero post peractam poenitentiam, celebrare poterit, quoties necessitas postulabit ad vitandam infamiam, aliudve grave periculum, aut scandalum, juxta communem doctrinam & praxin in quâvis irregularitate vel censurâ. Rationem communem dat Navarrus *Man. c. 27. n. 239.* Quia lex naturalis & divina, de defendenda propriâ famâ (multò magis propriâ virtute, scandalo cavendo) præstat legi humanae de abstinendo à Sacro in irregularitate.

Excommunicatio.

Omnis quoque modo vel medio directè ⁷¹⁸ procurans abortum fœtus animati, omnis que ad id scienter jussu, consilio, auxilio, favore, quomodolibet cooperans, effectu secuto, ipso factio incurrit excommunicationem latam à Sixto V. & à Greg. XIV. solâ reservatione pro foro conscientiæ sublatâ, liquidò in suo vigore relictam. Textus autem fulminator sic habet §. 7. *Omnes & singulos, cujuscunq; gradus, statu, ordinis, vel conditionis existentes, tam laicos, quam Clericos, seculares, & cujuscunq; Ordinis Regulares, nec non mulieres seculares, vel quemque Ordinem professas, qui vel qua, vel usq; principales, vel ut socia consciavé ad tale factus committendum, opem, consilium, fatussem, potige-*

portionem vel alia cujuscunque generis medicamenta scienter dederint, ac etiam scribendo litteras privatas vel apochas, vel aliis verbis aut signis juverint, aut consiluerint ultra predictas pœnas ipso facto nunc, prout ex tunc excommunicamus, Et pro excommunicatis declaramus. Hactenus textus: quicquid Pontifex non satis expressè comprehendat ipsas matres prægnantes potionis abortivis per se mentes, aliove medio sibi meti abortū procurantes, quin immò has excludere ex viverbi Dederit acutè videatur aliquibus apud Dianam regi. Attamen mihi indubitatum est, sub illa excommunicatione comprehendere Pontificē voluntē omnes omnino principales abortū procurantes, quas in illa Bullā expresserat: atque §. 2. ita nifestè expressit: *Nec non prægnantes ipsas mulieres, qua scienter præmissa fecerint: & §. 1. ac mulieres ipsas, qua eadem pœnula pente scienter sumpserint: ergo etiam matres sibi meti abortū fœtū animati procurantes prædicta excommunicationi subjacere meritò docet concilis sententia. *Fillius, Bonacina, Dicastilia* eosque sequens *Diana ibid.* Excepto tamen causa quo fœmina meru gravi & cadente in confusione virum compelleretur sumere potionem abortivam: quando enim coacta sumit potionem, qua sit secuturus abortus, non potest propriè dici procurare, hoc est, studiosè querere abortum. Idemque sentiendum puto de alio, simili motu gravi coacto, ad aliquo dictorum modis*

cooperandum abortui causando. Insuper nota per omnem modum illas voculas scienter; & secundo effectu.

Ab hac excommunicatione incurrenda, qui-719
buslibet prædictis modis procurantes vel co-
operantes ad abortum, excusat omnis tam *juris*,
quam *facti* ignorantia, etiam culpabilis lata,
crassa, supina, imo & affectata, modò cum in-
genti temeritate conjuncta non sit. Nam Pon-
tifex in dictâ Constitutione iteratò adjecit parti-
culam *scienter*: atqui omnis etiam affectata
ignorantia excusat à pœnâ impositâ *scienter* ali-
quid facienti, ut latè probat Sanchez l. 2. Moral.
c. 10. n. 38. & l. 9. de Matrim. disp. 32. Non
enim potest dici *scienter* facere, qui facit ex
ignorantia qualibet etiam affectata. Dummodò
tamen absit ingens temeritas, qualis adesset,
quando quis vehementem habet suspicionem
delicti prohibiti; talis enim temeraria ignoran-
tia importaret latissimam culpam & dolo æqui-
pararetur. Tandem à quomodolibet attentanti-
bus abortum non incurritur excommunicatio,
nisi effectu secundo. Nam præterquam, quod
conatus solus ad crimen non puniatur, pœnâ or-
dinariâ, ut cum multis latè probat Julius Clarus
præt. crim. q. 92. idque in censuris generaliter
admittatur ab omnibus specialiter in nostro ca-
su aperte significant verba Constitutionis Sixti-
nae §. 1. ibi: *Ita ut re ipsa abortus inde secutus sit.*
& rursus §. 7. ibi: *Ad tale facinus committen-
dum operi*, &c. constat autem regulariter verba
cooperantes ad abortum, excusat omnis tam *juris*,
quam *facti* ignorantia, etiam culpabilis lata,
crassa, supina, imo & affectata, modò cum in-
genti temeritate conjuncta non sit. Nam Pon-
tifex in dictâ Constitutione iteratò adjecit parti-
culam *scienter*: atqui omnis etiam affectata
ignorantia excusat à pœnâ impositâ *scienter* ali-
quid facienti, ut latè probat Sanchez l. 2. Moral.
c. 10. n. 38. & l. 9. de Matrim. disp. 32. Non
enim potest dici *scienter* facere, qui facit ex
ignorantia qualibet etiam affectata. Dummodò
tamen absit ingens temeritas, qualis adesset,
quando quis vehementem habet suspicionem
delicti prohibiti; talis enim temeraria ignoran-
tia importaret latissimam culpam & dolo æqui-
pararetur. Tandem à quomodolibet attentanti-
bus abortum non incurritur excommunicatio,
nisi effectu secundo. Nam præterquam, quod
conatus solus ad crimen non puniatur, pœnâ or-
dinariâ, ut cum multis latè probat Julius Clarus
præt. crim. q. 92. idque in censuris generaliter
admittatur ab omnibus specialiter in nostro ca-
su aperte significant verba Constitutionis Sixti-
nae §. 1. ibi: *Ita ut re ipsa abortus inde secutus sit.*
& rursus §. 7. ibi: *Ad tale facinus committen-
dum operi*, &c. constat autem regulariter verba

PARS IV.

Z z

intel.

722 *Theol. Sacrament. Pars IV. Cap. IV.*
intelligenda esse cum effectu, quem significat
Adverte tamen rursus, tunc incurri sextum ca-
sum reservatum pro Religiosis à Clemente VII
à procurante, seu auxilium vel consilium dare
etiam effectu non secuto. Sed nunquam etiam
casus reservatus ab Episcopo? Affirmat non
pauci sane tutiū. Sed nisi alicubi ita exprimitur
credo probabilissimè, quod non. Nam rela-
tio absoluta criminis comprehendit effectum
externum cum effectu. Ita cum aliis Dianam
ibid. resol. 11.

720 Ab hac excommunicatione à Sixto V. ful-
natâ, & extra mortis articulum, in quocon-
eventu, Summo Pontifici reservatâ, ex Confis-
tione Gregorianâ modò absolvit & Episcopos
& omnis ab eo ad confessiones audiendas
probatus, atque ad hos casus specialiter deputa-
tus Confessarius, sacerdotalis, Regularis pro foro
externo conscientiæ. Nam pro absolutione in foro
externo obtainendâ, si res publicata eò, devenient
etiamnum recurrendum esset ad Summum Po-
nificem, cui in eo foro reservata manet: Omnes
liquent ex textu initio recitato. At quisnam
censendus erit Confessarius ad hos casus spe-
cialiter deputatus ab Episcopo? Certè claris re-
bis Gregorii insistendo, is, qui in specie habet
Episcopo facultatem absolvendi ab excommu-
nicatione contractâ propter abortum procuratum,
ut meritò intelligunt Doctores communiter.
Bonacina tamen apud Dianam *ibid. resol.*
15. non improbabiliter existimat, ejusmodi de-

putatum censendum esse etiam illum, qui habet facultatem ab Episcopo absolvendi ab omnibus casibus & censuris Episcopo ab homine vel jure reservatis, in quâ ampla facultate etiam hæc contineri videtur. Illa enim particula *specialiter* solum indicat, non posse quemquam absolvere virtute alicujus facultatis, nisi ea facultas ad hos etiam casus extendatur; facultas vero absolvendi ab omnibus casibus reservatis Episcopo, si distributivè explicetur, procul dubio casum abortus specialiter comprehendit. *Sic ille.* Sed non videtur recedendum à claris verbis & intellectu communis Doctorum in re tam gravi: recteque monet Diana: *Videant igitur Confessarii, quid agant?*

Prælati majores Regularium jurisdictionem⁷²⁴ quasi Episcopalem obtinentes, Generales, & Provinciales, ab hac excommunicatione sine dubio absolvere possunt suos subditos, atque ad absolvendum deputare suos Confessarios respectu suorum subditorum fortè ita delinquentium: at certè non respectu sacerdotalium laicorum, vel Clericorum: cum Pontifex expressè requirat hunc Confessarium deputatum esse per loci *Ordinarium*, qualis certè non est Provincialis v. g. *Quidquid* aliqui opinentur in oppositum. Posse tamen adhuc Confessarium privilegium absolutè absolvere ab ista excommunicatione vi generalis Privilegii absolvendi ab omni casu & censura Papæ extra Bullam Cœnæ reservatis quemadmodum & virtute Jubilæi concessi cum facultate absolvendi à quibus-

cunque casibus, quilibet Confessarius appro-
tus potest) tutò sentiunt communiter Do-
ctores. Neque enim verosimile est mentem Po-
tificis ab isto casu reservationem Papalem au-
tentis fuisse sub speciali illa Ordinarii deputatio-
ne requisitâ comprehendere etiam illos Confes-
sarios, quibus aliquid potestas sit in casu de-
cato Papæ reservatos. Decreta & Declarationes
in contrarium, & novissimè duodecima pro-
positio inter prohibitas ab Alexandro VII. manu-
stè loquuntur de casibus Episcopo reservatu-
homine, seu quos Ordinarii locorum sibi re-
varunt, vel reservabunt in futurum, ut habe-
Declaratio Sacræ Congregationis in Decreto
Clementis VIII. Non autem de casibus Episcopi
po reservatis à Jure Communi (si quis tamen de-
sibus adhuc hodie sint in vigore) certè nos de ca-
sibus per se Pontificiis potestati Ordinariorum
à Papa vel jure permisssis, nisi aliter exprime-
tur. At, inquies: nonne Episcopi sibi rele-
vant homicidia, & sæpè in specie abortum? Eg-
ò tunc ne absolvias à casu vel peccato, nisi do-
cultatem ab ipsis habeas, vel tempore Jubilie.
Adhuc tamen absolve ab excommunicatione
Censura enim non est casus, sed pæna casus, s. a
Navarrus Man. c. 27. n. 262. à diversis autem
non sit illatio, ut in utroq; Jure notum. Tamen
laudo nostrum Laurentium Portellum V. ab
tess n. 5. ita concludentem. Sed tamen ab
oppositum judico probabilius & securius po-
pter specialem destinationem requisitam à Gr.

gorio XIV. quare suadeo tibi privilegiate Confessarie, si tibi facilis sit recursus ad Ordinarium, nec apud ipsum timeas suspiciones vel conjecturas faciles de tuo misero pœnitente, aut fortè aliis innocentibus, in re tam gravi viam eas securissimam.

Pœna reliqua.

Ex Constitutione Sixti V. quoad hoc nihil⁷²² immutatâ per Gregorium XIV. procurantes abortum effectu secuto, si Clerici sint, duas adhuc incurunt pœnas nostrum forum concernentes, privationis, & inhabilitatis: textus §.3. sic habet. *Eos autem, qui Clerici fuerint, omni privilegio Clericali, officiis, dignitatibus, & beneficiis Ecclesiasticis, que sic vacatura nostra & Sedis Apostolice dispositione perpetuò reservamus, ipso facto privamus & in futuro inhabiles ad ea suscipienda decernimus. &c.* Utramque hanc pœnam patrato scelere, in foro conscientiæ incurri ipso facto ante omnem aliam Judicis sententiam, propter textum *ipso facto privamus, & inhabiles decernimus*, affirmant ferè communius scribentes, etiam Portellus noster *V. Abortus n. 8.* Adeò ut Clericus procurans vel consulens abortum, effectu secuto, ipso facto privatus sit officio & beneficio Ecclesiastico, illudque mox in conscientia, cessante scandalo, vel proprii criminis evulgandi periculo, relinquere vel resignare tenetur, nec aliud admittere possit: aut certe dispositionem vel rehabinetionem, quam pri-

nūm omni diligentia procurare. Durum latini
& omnino verum credo; quando casus esset no-
torius: tunc enim cessaret titulus coloratus
privationis & inhabilitatis notoreitatem. At vo-
rò si casus maneat occultus (ut nos semper suppo-
nimus) probabilissimum judico, neutrā pōna
incurri ante judicis declaratoriam sententiam.
Non Privationis: quia hæc pōna exigit actu
hominis positivum ad sui executionem: nam
autem tenetur esse reus & vindicta: ergo requi-
tur sententia declaratoria etiam in foro con-
entiæ, antequam quis obligetur imponere
pōnam à Jure statutam. Nec inhabilitati: ha-
enim licet sit pōna purè privativa non require-
actum hominis, tamen immediatè apponit
cum præfatâ pōnâ privationis non obligante
conscientiâ ante declarationem Judicis, ideoque
hujus qualitatem participans, neque illa ita ob-
ligabit. Secùs esset, si inhabilitatis pōna pone-
retur per se, aut cum pōnâ purè privativa, con-
sûrâ, irregularitate, &c. Ita cum aliis Filiocu-
rætatione 34. num. 7.9. Mitiùs adhuc sententia
Lessius & Sanchez apud Dianam *ibid. resol.* 10
Tandem illa privatione vel inhabilitate defaci-
contractâ, quis dispensabit vel rehabilitabit?
Certè Episcopus: quemadmodum & *Prædicatoris*
Regularis suos subditos in ordine ad Officia Or-
dinis Regularia. Nam licet Sixtus V. sibi &
Sedi Apostolicæ reservaverit irregularitatem &
excommunicationem, non tamen reservavit ne-

habilitatem ibi positam. Et hactenus de pœnis
Sixtinis pro nostro foro utique satis.

Denique etiam Jure communi Canonico eau-723
santibus abortum gravissimæ decernuntur pœ-
næ. Antiquissimum Concilium Illerdense can. 2.
sic statuit. *His, qui abortivum faciunt, vel na-
tos suos extingunt, post septem annorum cur-
ricula, Communio tribuatur, &c.* Et Synodus
6. Generalis constant. can. 9. *Qui pharmaca
abortum facientia procurant, vel venena su-
scipiunt perimentia partus, pœnâ occisoris
accusentur.* Hinc Stephan. P. c. consulisti. 2. q. 5.
Si ille, qui conceptum in utero per abortum
deleverit, homicida est, quanto magis, qui unius
saltus diei puerulum peremerit, homicidam
se esse excusare nequibit? Cæterum ne credas
Farinacio, Peregrino & aliis quibusdam asse-
rentibus, eos qui abortu fœtus animati procurâ-
runt, ipso jure amittere jus sacri asyli, & imunita-
tis Ecclesiæ, si ad eam confugerint; nullum enim
tale extat jus. Verum quidem est, ex Constituti-
one Gregorii XIV. 7. incip, *Cum alias nonnulli*
1591. homicidium proditorum perpetantes eo
refugio privari; & secundum aliquorum intelle-
ctum etiam ab Innocentio IV. c. 1. *Pro humani-
de homicidio in 6.* At certè procuratio abortus
animati homicidium proditorum propriè dici
nullo modo potest. Nunquid enim fœtum in
utero extinguens, ex insidiis & per industriam
circumventum privavit facultate sui defenden-
di misellulum animulum, qui sui defendendi po-

tens fuit nunquam? sic certè de homicidio proditorio accusabis etiam Herodem occidentem pueros in Bethléém. Quin imò homicidium proditorum strictè in rigore, in materia odiosa, & in ordine ad pœnas Juris non dici illud, quod fit per insidiās vel veneno simpliciter, nisi quis sub prætextu & simulatione amicitia deceptum occidat, illustri exemplo Joab in libro *Regum* plurimis allegatis, latè & optimè probat. Doctissimus in Jure & Tribunalibus Ecclesiasticis versatissimus, Reverendissimus Dominus Alexander Sperellus *Decis. Fori Ecclesiastici decis. 23.* per totum.

SECTIO III.

Abortus idem moraliter causatus.

S U M M A R I U M.

- 724. Omnis etiam moraliter influens vel causans abortum contrahit pœnas statutas. Ut
- 725. I. Mandans 726. nisi mandatum ante factum recauerit.
- 728. II. Consulens. 729. probabiliter etiam factum recautione.
- 730. Sed aequum probabile est, facta sufficiente recautione non incurvere.
- 732. III. Conveniens, approbans, ratum habens suo nomine fieri.
- 733. Secus, si non fiat ejus nomine, vel intuitu;
- 734. Aut si quis abortum in sui gratiam jam factum prostea solum approbat, ratum habet, vel remunerat.
- 735. IV. Personæ, non pedem, non incurrit pœna.
- 737. Etiam obligatus impedire ex justitia.
- 724. **O** Mnis etiam moraliter, iuliu, confilio, con-

sensu vel auxilio per alium influens vel coope-
rans ad abortum fœtus animati, sine dubio pec-
cat mortali homicidii peccato, & effectu secuto,
ineurrit poenas huic sceleri decretas, & jure
communi, & constitutione Sixti V. irregularita-
tem, excommunicationem, &c. ut liquet ex
claro textu supra allato & explicato. Hic spe-
cialia non pauca explicanda veniunt, præmisso
tamen semel pro semper, quod sicut morales
cooperatores isti non incurrint dictas poenas,
nisi abortus fœtus animati reipsa in effectu se-
cutus sit; cum enim haec censura non incurra-
tur ob actionem principaliter prohibitam, nisi
effectus sequatur, ut suprà n. 719. ostensum
est, multò minus incurri debet ob actionem ac-
cessoriā, quæ minus principaliter & secunda-
rio prohibetur; ita econtra effectu secuto, u-
tramque & irregularitatis & excommunicatio-
nis poenam subeunt, quantumvis ipsos interea
poenituerit cooperationis, mandati, vel consilii
sui v.g. jussisti, vel suasisti, Bertham causare ab-
ortum fœtus animati (idemque est de quovis
homicidio) sed re adhuc integrâ te valde poeni-
suit maligni mandati vel suasionis tuæ, forte e-
tiam jam peractâ sacrâ exomologesi, quia tamen
non potuisti revocare, aut impedire amplius,
quoniam effectus ex vi mandati vel consilii tui reipsa
secutus sit, sine dubio irregularitati, excommu-
nicationi, cæteris poenis obnoxius eris: hic e-
niam non attenditur status tuus præsens, sed cau-
sa abortus vel homicidii, quam dedisti: atqui
Zz 5
nunc

nunc tuum malignum mandatum vel consilium
efficaciter non retractatum apud alteram per-
nam, et si modò per pœnitentiam culpâ de-
vera tamen causa est abortus vel homicidii me-
dò secuti. *Communis DD. apud citatos.*

Mandans.

725 **M**andans fieri abortum, sine dubio
priè dicitur abortum procurare, id est
pœnis omnibus abortum procurantium habi-
ctus manet, ut clare exprimitur in Bulla Sixti
iis verbis: *Qui de cetero per se, vel inter-
positas personas &c. Mandans autem maxime o-
citur agere per interpositas personas: incur-
ergò irregularitatem, excommunicationem
&c. quoties ex vi sui mandati sequitur abortus*
ab ipso intentus saltem quoad substantiam
tiam persona mandataria medium vel modum
ab ipso præscriptum non servet: v. g. iussit ab
abortum procurari violenta compressione, tali
co, die, illa autem procuravit sumptuaria
medicata, alio loco, die, &c. sine dubio co-
manes. At iusseram eo tempore, quo fan-
nondum erat animatus, intendens tunc standi
procurari abortum, fœmina autem lente age-
adhibuit medium fœtu jam animato, eumque
extinxit; sumne jam reus pœnarum? Omni-
es: nisi mandatum tuum serio explicaris, ne ab-
ortus fieret post animationem fœtus, aut te-
pestivè cum efficaciâ revocaris: nam aliquo

Sect. III. *De abortu fœtus animati.* 731
Et irregularitatem, & excommunicationem⁷²⁶ evadit mandans, qui mandatum suum alteri datum de procurando abortu ante executionem serio revocavit, expresse vel tacite, dum modò revocatio ad notitiam personæ mandatariæ pervenerit, etiamsi nihilominus illa abortum exequatur: quia mandato in gratiam ipsius mandantis facta, serio revocato, & revocatione mandatario cognitâ, non potest is amplius moveri à voluntate mandantis, quam jam scit esse contrariam, ideoque si adhuc exequatur, non potest censeri executio mandati, neque nomine mandantis factum homicidium, sed proprio alterius nomine, motu, malitiâ, aut etiam cupiditate: ut si mandataritis spe promissæ à mandante mercedis pro abortu vel homicidio parando, singat se revocationem ante executionem non recepisse, sicutque adhuc exequatur, ut mercedem lucretur, certè injustè & invalidè: de quo Lugo *disp. 29. de just. sect. 2. n. 24.* Idq; etiam verum censet Tambur. *lib. 9. de cens. tract.* 4. c. 15. §. 8. num. 9. etiamsi mandans fictè solum, verbis tamen sufficientibus, revocarit; quando enim tua fictio mandatario non est cognita (ut supponere debemus) ipsa verba externa sunt sufficientia ad extinguendum in ipso mandatum. Contrà verò, si revocatio tui mandati ante executionem non perveniat in notitiam personæ mandatariæ, isque exequatur, te fore irre-

irregularē, & excommunicatū, non est dubium; quia tunc tuum mandatum adhuc remans in mandatario reverā est causa effectus. At quid si tu quidem mandatum tuum ex parte tua sufficienter & seriō revocāsti, sed i. persona mandataria non percepit tuam revocationem ob distractionem mentis v. g. 2. Non putat revocantem loqui seriō & ex animo, sicutque adhuc exequitur ex vi mandati, quod in te perfidaverare putat. 3. Percepit quidem tuam revocationem, sed deinde illius revocationis oblationem adhuc exequitur vi mandati primitū acceptū. In his tribus casibus mandantem adhuc remans homicidii, & restitutionis merito censet Lugd. cit. à num. 25. quia in iis omnibus adhuc tandem effectus ex vi tui mandati consequitur: consequenter ego cum Tamburino cit. num. 24 colligo, etiam incurrere irregularitatem, & inrigore loquendo, omnino etiam excommunicationem; salvo tamen meliori iudicio.

727 Securus quoq; à præfatis pœnis manet mandans abortum, vel quodvis homicidium, si ipsi certò constet personam mandatariam nihil prorsus esse motam ex suo mandato, neque ei eo factam esse animosiorē, vel securiore alfacinus perpetrandum, sed prorsus eodem modo ac motu perpetrâisset, ac si tu nihil mandâst. Si de hoc non constet, sed dubium sit, aut ignoratur, an persona mandataria hoc tuum mandatum exceptit, vel acceptârit, necne, an vero recusârit, secuto nihilominus effectu, te adhuc

irregularē fore, non tamen excommunicatum constabit ex dicendis *sect. ultimā*. At, quid si persona mandataria v. g. ipsa fœmina prægnans naturali pietate à paricidio abhortens ab initio quidem respuat tuum mandatum; deinde verò, mutatō animō, te nesciente, denuò illud acceptans tui intuitu exequatur? Hic gnaviter distinguendum est; si enim tu, auditā primā repulsā, mandatum tuum sufficienter revocāsti, v. g. dīcendo: *placet conscientia tua: nihil ergo attentes, &c.* Jam ex hac revocatione liberaberis à mandato, & consequenter irregularitate, excommunicatione, &c. Si verò tunc mandatum sufficienter non revocāsti, utpote, quia nihil dixisti, nec ullo signo ostendisti, tibi repulsa placere, & maximè si etiam displicere ostendisti, sicque adhuc præfato modo sequatur effectus, utique vi tui mandati in mandatario remanentis, liberaberis nequaquam, ut ex *Suarez*, & aliis benè resolvit *Tamburinus*, *citat. c. 8. §. 9. à num. 15.*

Consulens.

Consulens etiam abortum procurandum al-⁷²⁸ teri, quocunque modo vel verborum formula: sive solū voluntatem movendo, rogado, hortando, instigando, palpando: sive intellectum instruendo, rationes, motiva, media proponendo vel docendo: ut si puellæ à te vel alio imprægnatæ dicas imminere gravem infamiam & dedecus: hoc vel illo pharmaco facile procurari abortum, &c. illa obsequente, effe-

effectuque secuto, sine dubio incurris prædictis pœnas omnes; & sub excommunicatione laicorum Sixtus V. non semel exprimit *consilium prædictorum*: dummodò vi consilii vel suasionis maligni abortus reipsa in effectu secutus sit, saltem quoad substantiam, ut modo dictum de mandante. Quod si ergo suadeas abortum (vel quodlibet homicidium) alicui personæ ad ipsum antea resolutæ & determinatæ per se ipsum vel aliundè, ita ut tuâ suasione vel consilio nihil omnino in proposito confirmata sit; tu atra homicidii, omnibusque pœnis decretis immensis erit, quia jam tua suasione nihil effectisti, aque ulla modo positivè in abortum vel homicidium influxisti. Quod si tamen persona antea propositum non ita omnino determinatum concepisset, quod tu maligno consilio magis confirmasti, certè irregularitatem, causasq; pœnas non effugies; quia jam causa fuit ut homicidium fieret, forte alias non futurum. At, quid si personæ alias jam omnino resolutæ procurare abortum, sed tali certo modo vel modo, illaque obsecuta sit cum effectu, eris mens reus pœnarum; Certè non: nisi alius miserius, audacius, vel securius scelus committeretur: tunc enim concurristi ad abortus subtilitatem vel accelerationem: alias ad solum modicum curandum abortum, aliudve homicidium pœna

729 Qui malignum consilium à te datum ad modicum curandum abortum, aliudve homicidium pœna

petrandum, posteà, seriò licet, revocat retractat, refutat, si tamen persona suasa se amplius dissuaderi, averti vel impediri non sinat, quia rationibus utilitatis & commodi sui à consulente adductis mota, nihilominus consilium exequatur, adhuc tanquam vera causa perseverans abortus vel homicidii fecuti, homicidii, restitutioonis, irregularitatis reus est, ex communis probabiliore & tertiore DD. sententiâ, quam etiam sequitur Lugo disp. 19. de Justit. sect. 2. n. 38. 39. & probabiliorem censet Layman. l. 2. tr. 5. p. 2. c. 4. n. 7. Insuper & excommunicationem incurrere cum aliis sentit Lessius l. 2. de Justit. c. 13. dub. 3. num. 17. Ratio clara & satis urgens videtur: Quia consilium non influit propter voluntatem perseverantem consulenti (sicut influit mandatum) sed propter rationes & motiva commoditatis & utilitatis alterius, quam in opere nefario consulens manifestavit, utpotè in nostro casu ad evitandam infamiam, aliudve damnum prægnantis, hoc vel illo medio abortum commode & securè procurandum, &c. atqui non obstante tuâ revocatione, retractione, refutatione quâcunque, motiva illa & media à te proposita reverâ adhuc possunt movere personam suasam ad facinus exequendum; neque enim amplius est in tuâ potestate motivum illud, & velut motum malignum alterius animo impressum denuò amovere, nisi alter aquiescat: quemadmodum (inquiunt) si quis jam venenum propinavit,

736 *Theol. Sacrament. Pars IV. Cap. IV.*
sagittam emisit, lapidem projectis occidens homini, quantumvis interim ante occidens retractet & poeniteat; immo forte etiam sacramentaliter a peccato absolutus sit, secundum ratiōnem morte, homicidii poenas non effugiat ergo si non obstante tua revocatione, ratiōnes & motiva a te proposita adhuc morantes revera ad executionem maligni tui confidit, verè manes causa moralis effectus & damnificuti; quia totum hoc voluisti in causā, etiam a principio ita consulendo prævidere debet, ut posteā non posses, etiamsi velles auctorē & velut extorquere motiva illa & media vel arma quædam, quibus alterum ad perpetuum malum instruxisti, ut sapienter expēdias.

730 Verissimum est equidem ad evadendum reatum homicidii, restitutionis & poenarum, longe plus requiri in revocatione consilii, quam in revocatione mandati, neque sufficere simpliciter quamlibet revocationem, retractationem vel dissuasionem, sed requiri omnino conatur modum de se efficacem ad destruendum magnum consilium & avertendum denuo hominem a flagitio consulto, nimis per ratiōnes & motiva contraria, cui homo ratione & prudentiā utens meritò acquiescere debet. Quòd si tamen eo casu consulens revera faciat quantum in se fuit, nihilq; prætermisit eorum quæ ad denuo dissuadendum & avertendum minorem a flagitio necessaria videbantur: & si

deat alterum perseverare in eâdem voluntate, tertium neci destinatum, ut sibi caveat, moneat (prout certe debet saltem ex charitate, & probabilius etiam ex justitia) postea nihilominus secuto abortu vel homicidio, aut quocunque damno, probabilissimum est, consulentem liberari à pœnis homicidii, restitutione, irregularitate & maximè à purâ pœna excommunicationis in nostro aut alio casu, quo ab homicida incurienda esset. Ita Innocentius in c. ad audi-
tians. S. Antoninus, Sylvester, P. Navarr. apud Laym. cit. qui valde probabile censet, pluribusq; allegatis tenet Diana hic p. 7. tr. 5. resol. 29. & p. 4. tr. 2. resol. 15. ac alibi sapius: & proba-
bile fatetur ipse Lessius cit. dub. 3. n. 18. Ratio sufficiens est; quia talis fecit, quantum potuit, ut malum consilium suum everteret & destrueret; quid ergo amplius ab ipso exigat vel ipsa Astræa? Deinde: quando consulens operam dedit, ut consilium suum argumentis contrariis evertere, faceretque pro viribus, ut illud malum ini-
quum, nec sequendum esse, pateret omnibus, jam non potest executor, si nihilominus facinus exequatur, prudenter censeri vi illius consilii moveri & agi, sed propriâ improbitate & mali-
tiâ, seu propriis rationibus motus agere censem-
sus, atque in foro eterno præsumendus erit. Alia longè est ratio de veneno, sagittâ, lapi-
de suprà in exemplum allatis. Hæc enim, cum
sint causæ naturales, semel applicata necessariò
naturaliter agunt, quantum possunt: ut proinde

PARS IV. SACRAMENT.

A a a

effe-

738 *Theol. Sacrament. Pars IV. (ap. II.)*
effectum impedire non sit amplius in nostra
testate: at vero alieno consilio persuasus ad
cidendum vel abortum procurandum, est cu-
moralis & libera, quae rationibus contraria
concepta semel sententiā dimoveri posse
beat: quare si dissuadens faciat, quod quod &
alter dissuasionem non recipiat, effectus pro-
secutus ipsius malitiæ, non amplius sub
consilio imputandus erit. Concludo verbi
man. cit. n. 7. in fine. Resolutio ergo sit: Qui
propositis rationibus homicidium in justum
iudicavit, si eas postea seriò, & quatenus posse
criter retractavit, secuto nihilominus hinc
dio, excommunicationem non incurrit. Q
& probabiliter ab irregularitate & damni
pensandi obligatione immunis est: quamvis
posita sententia quoad irregularitatem & dan-
compensationem, & quæ probabilis, aut for-
probabilior existat. *Sic Layman.*

739 Petes hic incidenter: Utrum licet abortum
procurationem suadere puellæ gravida, que
do præ pudore vel infamiæ, aut poenarum
rōre parata & omnino resoluta est se ipsam in-
ficere: utique simul perituro foetu, nec alio
do ab hac voluntate revocari potest? Tangi-
hīc alia communis quæstio in materia de fæ-
lo: an volenti facere majus malum, liceat fundi-
re minus? Ad quam ex communio sententia
quam sequuntur Sanchez l. 7. de Marrim. ad
11. n. 14. & Lug. eadem disp. 19. sect. 2. §. 2.
pro nunc breviter respondeo, quod sic.

autem est (inquit Lugo) quia consilium illud non est absolutum, sed conditionatum explicitè, vel implicitè, scilicet, si unum ex his facturus es, fac hoc minus, & non illud gravius: quod quidem verissimè & rationabiliter consultur: quia ex duobus malis minus malum est eligendum. Ita ille: applicatio ad casum nostrum clara est.

Consentiens, approbans, ratum habens.

Consentiens authoritatè, aut ad suo nomi-732
ne, suive intuitu procurandum abortum, vel quodvis homicidium patrandum, utique peccat gravissimè contra justitiam, & effectu secuto, homicidii, irregularitatis & excommunicationis in nostro casu (vel alio, quo ab homicidâ incurrienda est) reus erit: taliter enim consentiens verè moraliter influit in effectum, quippe non nisi dependenter à suo consensu secuturum; imò æquiparatur mandanti: Omnis enim volens aliquid fieri propter se ipsum, & satisfactionem voluntatis suæ, *mandans* censetur, quibuscumque verbis utatur, ut observat Bartholus *in leg. non solam ff. de Injur.* Quin etiam ex communi DD. sententia, ad irregularitatem incurriendam sufficit consensus tacitus: ut si cui affirmanti se in gratiam tui inimicum tuum occisurum, aut puellæ à te imprægnatæ abortum procuraturum, si ipsa puella à te imprægnata tibi dicat, se, si velis, abortum procurare velle, &c. credas, & taceras, nec abnuas, vel contradicas, aut cùm possis, non impediás, &c. *Nam etiam tacens consentire videtur, reg. jur. 43. in 6.* Saltem quando agitur

tur de ejus favore vel commodo. At certa
videtur talem tacitum consensum in abortu
minimè sufficere ad incurrandam censuram Si-
tinam: tacens enim nullo proprio sensu dici-
test procurare abortum.

733 Immunis ergò à prædictis pœnis omnibus,
atque etiam casu reservato Episcopali, ei modo
consentiens vel complacens in abortum pœ-
randum, aliudve homicidium perpetrandum
aliо absque ullo sui intuitu, nec ullo modo
nomine vel commodo, absque alia positiva
operatione, favore, vel auxilio (seclusaque colla-
gatione justitiae impediendi, *in communione*
tentia, de quâ mox n. 735.) Ratio clara
quia ut supponitur, talis consensus nullo modo
influit in abortum vel homicidium; quippe quia
eodem modo & motu fieret sine ullo con-
merè per accideus adveniente: neque ad talis
consensum ullo jure facta est extensio irregula-
tatis vel excommunicationis, nisi ad summum
Canonis: *Si quis suadente. c. Quanta. de for-*
excomm. respectu Rectorum Ecclesiarum, de
rursus inferius. Multò magis ergò eadem ratio
à prædictis pœnis immunis erit, qui abortum
homicidium non suo nomine, sive intuitu fe-
ab alio, posteà consensu subsequenti solum
probat, laudat, commendat, & velut ratum ha-
bet: propriè enim non potest tunc ratificare
nam *Ratum quis habere non potest, quod ipso*
nomine non est gestum. Reg. jur. 9. in 6. 3.
cùm quis. de sent. excom. ibid.

Sed neque eam irregularitatem, aut excommunicationem ullam (exceptâ solâ excommunicatione Canonis ob percussionem vel occisionem Clerici) incurrit, qui abortum, vel quodvis homicidium etiam suo nomine, suive causâ jam patratum ab alio, posteâ solùm ratum habet, approbat, commendat, imò & remunerat. Ita contra *Navarr. Sylvestrum, Molinam, alias apud Dianam* mox citandum communior & verior sententia DD. quos latè recitat & sequitur Diana part. 4. tract. 2. resol. 13. Laym. lib. 3. tract. 3. c. 4. n. 6. Lugo disp. 19. de just. sect. 2. num. 34. Ratio est; quia irregularitas, excommunicatio, & similes poenæ non imponuntur, nisi ob delictum commissum, vel cooperationem ad illud: is autem, qui solùm ratum habet abortum vel homicidium jam antea commissum ab alio, non potest dici illud commississe, vel ad illud cooperatus esse. Et universaliter: Poena decreta in aliquod delictum non comprehendit illius ratificationem: nisi in casibus jure expressis. Extenditur autem solùm excommunicatio Canonis ad ratihabentes percussionem vel occisionem Clerici cit. e. *Cum quis. De sent. Excomm. in 6. nulli* autem facta est talis extensio quoad irregularitatem vel alias excommunications vel poenas, neque etiam in rigidissimâ Constitutione Sixtinâ quoad nostrum casum. Regula juris 10. in 6. Ratificationem retrotrahi, & mandato non est dubium comparari: habet quidem etiam locum in delictis quoad culpam, sed certè non

742 *Theol. Sacrament. Pars IV. Cap. IV.*
quoad poenas ordinarias, si ipsum jus vel super-
rior aliter non disponat. Vide Lugo *cit. n. 3.*

Permittens, non impediens.

735 **I**Regularitatem non incurrit, quisquis sive
ex justitia, sive ex charitate tantum obliga-
tus, pura omissione mere negativè se habendo
non impedit abortum procurari, aut quodlibet
homicidium perpetrari. Ita (contra commi-
nem & velut torrentem Doctorum & scri-
bentium, quos congestos videre potes apud mo-
tandos, & sequitur Laym. *cit. c. 4. n. 7.*) proba-
bilissimè & contra infinitos scrupulos saluati-
ter docent, *Vasquez*, *Turrianus*, *Joannes Pro-
positus*, aliisq; citatis probabile censem Card. de
Lugo *disp. IO. de Just. sect. II. n. 219.* & 213
Diana p. 4. tr. 2. *resol. 7.* & 8. & p. 7. tr. 5. n. 6
28. *Tamburinus* l. 9. tr. 4. c. 15. §. 9. Et rati-
probabilissima est: quia quamvis obligatus ex
justitia impedire, & non impediens homici-
dium, peccet contra justitiam, & sit causa ho-
micii moraliter imputativè, quatenus proprio
debitum justitiae neglectum, imputatur ei, ac
influeret, et si realiter & positivè minime influ-
& quia propter idem debitum justitiae negligi
privat alterum occidendum jure suo in re necel-
faria ad sui defensionem, meritò etiam succede-
re debeat in debito restitutionis in defectum
principalis patratoris. Attamen non est homi-
cida propriè, nec causa homicidii realiter im-
putativè, sed mere negativè, & imputativè tan-
tu.

tum, ut dictum est, nimirum non defendendo, quem defendere tenebatur. Jam sic: Non est ponenda irregularitas, nisi in jure sit expressa ex cit. c. Is, qui in Ecclesia. atqui sacri Canones statuentes irregularitatem homicidio nunquam exprimunt negativè non impedientes, sed cooperantes tantum: quarè cum leges illæ pœnales in materia odiosa strictè interpretari debeant, solum intelligi debent de cooperante realiter & positivè per influxum aliquem realem vel moralè positivum ad homicidium, & minimè debent extendi ad impropriè prorsùs, negativè, & imputativè cooperantes. Neque his adversatur Alexander III. c. sicut dignum. §. Illi autem de homicidio. dicens: *Qui potuit hominem liberare à morte, & non liberavit, eum occidit.* Nam certè hæc verba, in ordine ad irregularitatem contrahendam, non potes accipere in sua generalitate, prout reverè sonant: sic enim necessariò comprehendes etiam ex charitate tantum obligatum impedire, contra omnes. Ergò pro tua lubentia restringis ad solos obligatos ex justitia impedire? Et cur non longè rationabilius cum Cardinale de Lugo disp. 19. sect. 3. n. 99. in fine: ex ipso contextu intelligis de præsumpta voluntate & favore præstito, & restringis ad non impedientes, non merè negativè se habendo, sed positivè aliquo modo cooperando? nam ex illis verbis immediatè infert Pontifex: *constat ab homicidii, eatus immunem non esse, qui occisoribus contra alios opem prestare venerat: nec caret*

Aaa 4

seru-

744 *Theol. Sacrament. Pars IV. Cap. IV.*
*scrupulo societatis occulte, qui manifesto faci-
nori definit obviare. Sic ibi.*

736 Multò minus excommunicationi *Sixtino*
subjacebit ejusmodi seu Clericus seu laicus, merè negativè non impediens abortum procurari,
etiam fœtū ex se geniti. Pater enim, sive ex
iustitia, sive ex pietate & officio paterno can-
tum teneatur ad tuendam vitam prolixi, non te-
men hic concurrit, nec cooperatur ullo modo
positivè, sed solum merè negativè, non defen-
dendo, quem defendere tenebatur: *Sixtus* aquen-
sua constitutione solum complectitur *pro-
rantes*, & aliquo tandem modo positivè coope-
rantes ad abortum, nullo autem verbulo *salvi*
non impedientes indigitat. At, inquires: nomi-
nalis imprægnando mulierem, præsertim invi-
tam, scienter conjectit eam in eas angustias, ut
aut fœtum ab ipsa extingui, aut famæ jaçutram
pati necesse esset? ergo, si non impediatur, manet
vera causa, & ideo reus homicidii. Nihil con-
trà me. Jam enim egredieris limites puræ omis-
sionis, in non impediendo. *Habeas* ergo (per
me licet) pro irregulari ex homicidio indirec-
causato, de quo mox *infra*: at non *habeas* pro
excommunicatio ex abortu procurato: id enim
ex terminis sæpè dictæ *Constitutionis* evincit
nunquam.

Atque idem sentiendum de non impediente
homicidium quocunque, cui decreta est ex-
communicatio, nisi illa speciali jure extende-
retur ad non impeditentes, prout extendi vide-
tur.

tur excommunicatio *Canonis*, ad eos, qui non impediunt violentas manus injicientes in Clericos, Rectores Ecclesiarum c. *Quanta. de sent. excomm.* ubi ait Pontifex: *facientes & consentientes in pari pœna plectendos Catholica condemnat Authoritas.* *Eos delinquentibus favere interpretamur, qui, cùm possint, manifesto sceleri desinunt obviare:* Sed cum *Glossa ibid.* benè respondet Lugo suprà n. 99. sermonem esse de iis, qui ex officio tenebantur impedire; quorum perindè consensus expressus vel tacitus ex omissione resistentiæ præsumptus aliquo modo influat in delictum, juxta dicta suprà n. 732.

Manet immunis & ab irregularitate, & ab ex-⁷³⁷ communicatione, aliisque pœnis Sixtinis, sive ex charitate, sive ex iustitia obligatus, qui non impedit abortum procurari, aliudve homicidium patrari, etiam malitiosè, ex maligno affectu interno volens, intendens, optans omnino abortum fieri, vel istum hominem occidi. Ratio est: quia solus malignus affectus internus de se nullo modo influit in effectum, neque extrahit omissionem impediendi ex suo puro esse negativo: ergo ratio nostra suprà allata adhuc manet in suo vigore. At, quid si alium sive ex charitate, sive ex iustitia obligatum & jam paratum ac volentem maximè impedire procurationem abortus, aut alterius hominis occisionem, tu impius homo maligna dissuasione, maximè per vim vel fraudem impedis, ne impedit, & sic

A a a 5 fe-

746 *Theol. Sacrament. Pars IV. Cap. IV.*
sequatur effectus, erisne irregularis? Omnis
eris tu: & non erit alter perlausus non impedi-
ens. Ne mireris: Nam alter licet immediatus
se habeat ad abortum vel homicidium, tamen
merè negativè se habet, purè omissione, cui à
SS. Canonibus non est imposita irregularitas:
at verò tu maligne dissuasor, et si remotius habe-
beas ad abortum vel homicidium, habes tamen
te positivè maximè, per actum dissuadendi, ex
que positivè influis in mortem secutam, ex
dissuasione: cui actui positivo & cooperatione
clarè conjuncta est irregularitas à Sacris Canoni-
bus. Ita *Suarez*, *Sayrus*, *Vega*, *Megala* apud
Dianam p. 4. tr. 2. resol. 7. in fine (sed dif-
fidentem cum *Avila* & *Laymanno* supra citato
& tenet etiam *Tamburinus* cit. tr. 4. c. 15. §. 9.
n. 10. At nunquid in nostro casu etiam censura
Sixtinæ subjacebis? Credo omnino, quod sic:
Nam certè positivè præstas saltem favorem ad
abortum: favorem autem præbentes clare ex-
primit dicta Constitutio.

SECTIO IV.

Abortus idem casualiter vel dubiè causatus

SUMMARIUM.

739. *Abortus casualis, indirectè voluntarius quandoque peccatum?*
740. *An pœnas incurrat dans operam rei licite?*
741. *Vel rei illicitæ?*
742. *Ac etiam mandans, vel suadens talem rem vel actionem licitam vel illicitam?*
743. *Ex abortu casuali mixto indirectè tantum voluntario non incurritur excommunicatio, siue quis in operam rei licite, siue illicitæ.*

IV.
Sect. IV. De abortu fœtus animati. 747

744. Ex abortu merè casu & simpliciter involuntario nulla pœna incurritur.
746. Nisi actio alia ea ipsa ratione sit prohibita, ut Clericis & Monachis usus Chyrurgia.
747. Aut hic & nunc nimis periculosa.
748. Quid de abortu vel homicidio merè casuali ex errore factō?
749. Pro abortu vel homicidio dubiè causato ponuntur tres regule quoad pœnas.

A Bortus casualis generatim dicitur, qui fit ⁷³⁸ vel sequitur ex actione aliqua vel omissione præter directam operantis intentionē, ideoq; directè saltem & in se involuntariè. Et hinc dicitur alius *casualis mixtus*, & indirectè in sua causa adhuc voluntarius, cùm quis scil. aliquid agit, undè prævidet, nec tamen satis præcavet abortum secuturum: sic enim partim casualis est, quatenus fit præter directam intentionem operantis: partim adhuc voluntarius est in sua causa indirectè: qui enim vult agere aliquid, undè prævidet, nec præcavet alterius mortem causandam, eo ipso indirectè, in sua causa volita vult ipsam mortem. Alius est abortus merè casualis & simpliciter involuntarius, qui fit præter omnem directam & indirectam operantis intentionem, cùm quis nimis aliquid agit, ex quo nec prævidit, nec prævidere debuit abortum secuturum: aut si quid periculi prævidit, illud sufficienti diligentia adhibita præcavere studuit. Tandem dubiè causatus abortus potest esse dupliciter. Primo sic: ut dubitetur de ipso corpore delicti, sitne vera ex alicujus actione abortus secutus, nec ne?

Secun-

Secundò sic : ut constet de corpore delicti ~~le~~
abortu secuto, dubitetur solum de causalitate ~~le~~
efficacia cooperationis ad illum effectum. Re-
postea exemplis manifesta fiet. Pro re & Iurium
& Opinionum varietate valde perplexa & in-
tricata, quoad irregularitatem, aliasque penas
incurrentas, dabo pro coronide tres Reglas
forte Confessario non inutiles. Loquimur in spe
cie de abortu fœtūs animati : Eadem autem om-
nia sunt de quolibet homicidio illicito, moral-
iter, causaliter, & dubiè causato.

*Abortus casualis mixtus, indirectè volu-
tarinus.*

739 **E**ST peccatum mortale, vel veniale, pro-
tione majoris vel minoris, & periculū
causando, & culpæ vel negligentiæ in cavendo;
ac proindè mortale erit, & irregularitatem indi-
cet, quando actio de se est efficax & periculosa
ad abortum vel homicidium causandum, & cul-
pa seu negligentia in cavendo lata seu gravis est;
secus, si actio de se non ita periculosa, aut licet
periculosa, culpa tamen in cavendo levius
sive deindè aliquis det operam rei licitæ, seu illi-
citæ : sive in aliâ, sive in ipsâ materiâ homicidii.
Ratio peccati clara est : Quandocunque enim
aliquod opus directè facere illicitum est, etiam
per se illicitum erit illud indirectè facere, ejus
prævisi causam voluntariè ponendo, nisi urgen-
tissima causa ita operantem excusans moralit-
atem cooperationis tollat, & permissionem iustificat,
ut *supra* n. 711. & 712. admissum est;

irregularitate autem meritò puniunt Sacri Canones, non tantum homicidium voluntarium in se, sed omnem etiam actionem ad homicidium culpabiliter concurrentem: atque adeò etiam abortum aliudve homicidium casuale indirectè & in iuâ causâ voluntarium, ut liquidò constat variis textibus *tit. de homicidio.* partim infra adfrendis: & signatè exprimit Canon XI. *de cætero noveris, quòd Diaconus, qui homicidio causam dedisse videtur, non videtur ad Sacerdotium promovendus.*

Quando quis dat operam rei licitæ quantumvis periculosæ ad prævisum abortum vel homicidium causandum, effectu secuto, tunc solùm irregularitatem contrahit, si culpa in cavendo lata, gravis & mortal is fuit, alias non. Ratio est: quia hæc irregularitas est ex delicto; sed non est verosimile gravissimam irregularitatis poenam esse impositam delicto levi & veniali tantum. Cùm ergò in ipsâ actione licitâ, quæ est causa abortus vel homicidii, nulla sit culpa, requiritur, ut ex parte negligentiarum cavendi culpa sit gravis & mortal is. Exempla habes, & hac ratione intelliges. in *Jure c. Presbyterum. de homicidio.* ubi pronuntiatur irregularis Presbyter, qui causâ disciplinæ percussit puerum in capite, undè postea mortuus est: quia nimis correctio fuit immoderata cum lata culpa. Et *c. continebatur ib.* declaratur irregularis Diaconus, quòd, dum falce præcinctus, colluderet cum laico, & hic viator, juxta conditionem, ludi, ejus tergo velut in-

qui-

quitaturus insiliens, ejus falce graviter vulnera
tus objerit: imputabatur enim in culpam latam
quod gnarus conditionis ludi, falce non posse
deposita colludens, non caverit periculum, ut
recte notat Filliarius *tr. 20. c. 3. q. 3.* Idem doc-
in nostro casu similiter eveniente: ut si pater
vel parens mulierem vel filiam praegnancem po-
stè castigans; modumque culpabiliter excedens
ei abortum causet: si maritus in copula cum
uxore praegnante incautâ violentia fœtum ex-
tinguat, vel abortiri faciat, &c. Idque à fortiori
dicendum erit in copulâ illicitâ cum pragnan-
te. Quinimò universaliter: quando quis ex
operam rei illicitæ de se periculosa vel effectu
ad abortum vel homicidium prævîsum causati-
dum, non semper requiri culpam latam & morta-
talem, sed sufficere sàpè levem & veniale in co-
vendo negligentiam ad irregularitatem contra-
hendam sentiunt satis communiter Doctores
apud Laym. *cit. tr. 3. c. 10. n. 4.* consentientem,
ex eo quod longè facilius incurritur irregulari-
tas, quando quis dat operam rei illicitæ, quam
cum quis opus licitum exercet, ut significat
passim *Canones c. Ad audientiam & seq.*
Cùm ergò in actione licitâ requiratur culpa gre-
vis, consequenter in actione illicitâ sufficiet etiam
culpa levius. Sed stat sententia.

741 Etiam cum quis dat operam rei illicitæ, sive
in aliâ, sive in ipsâ homicidii materiâ, etiam
periculosâ, nunquam in foro conscientia in-
curritur irregularitas ex delicto homicidii etiam
sua huius.

sualis, nisi culpa seu negligentia in causando homicidio lata & mortalis fuerit: ut proinde tuò nemo se censeat irregularē in foro conscientiæ, nisi delictum commissum sit mortale in ipso genere homicidii. Ita *Henriquez, Avila, Suarez, Coninck*, aliisque citatis Tamburinus hic c. 15. §. 2. à. n. 12. eamque doctrinam probabilem & in praxi tutam censet ipse Layman l.c. Ratio est: quia irregularitas ex delicto homicidii casualis per Sacros Canones non inducitur ex eo, quod opus in se licitum vel illicitum aut periculōsum sit: sed ex eo, quod ex tali opere culpabiliter inferatur mors homini; æquitas autem non patitur, ex levi solūm culpā induci pœnam tam gravem. Discriben ergo illud, an homicidium sequatur ex actione licitā vel illicitā pertinet solūm ad forum externum ad hanc ipsam culpam discernendam: nam in foro externo præsumi solet eum, qui operam dedit rei illicitæ, ex quā homicidium fecutum est, non nisi latā culpā causam homicidii præbuisse: ex quā præsumptione c. *sicut ex literarum de homicid.* Pontifex meritò pronuntiavit irregularē Presbyterum illum, qui mulierem gravidam per ludum incautē zonā traxit, abortū indē secuto: meritò enim præsumpsit gravem culpam & temeritatem, & fortè etiam directam abortū procurandi intentionem, ut ex contextu videtur innui: atque ita in similibus casibus in jure repertis. Et universaliter: si des operam rei illicitæ valdè periculosæ ad abortum vel homi-

homicidium causandum v. g. mulierem gravam atrociter verberando ex iracundia, hominem fuisse vel ensē cæsim in capite feriendo, semper in foro externo pronuntiandus est regularis: idque ex delicto homicidii voluntari potius, quam casualis, ut infra de abortu casuali rursus notabo. Atqui in foro conscientia præsumptio cedit veritati: ergo cuicunque etiam illicitæ & periculose dederis operam, quā præter intentionem tuam securus est abortus, vel aliud homicidium, si tibi constet culpa gravem & mortalem non intercessisse in cavingo homicidio, sed levem & veniale v. g. madaverentiam, præcipitantiam, &c. tuto in conscientiā ne censeas te irregularem (quidquid præsumatur in foro externo) sed, seculo scandalo, poteris te gerere tanquam liberum ab irregularitate; quemadmodum & econtra, si exteriorius judicetur quidem nullam fuisse culpam vel satis levem, tu autem conscius tibi sis graviter deliquisse, obligaberis ut verum irregulare te gerere abstinendo à Sacris, &c. Vide Suarez *de cens. disp. 45. sect. 5.* Denique in dubio, in culpa illa gravis vel levis fuerit in cavingo abortu vel homicidio de facto certo secuto, omnino præsumendum te irregularem colliges infra.

749. Regulâ 1.

742 Idem porrò dicendum de abortu vel homicidio casuali moraliter causato, ius consilio, inductione: Ut si v. g. mulier

prægnanti mandes, vel suadeas actionem periculosa, gestationem gravis ponderis, ascensum arduum, saltationem immodecum, &c. ex qua prævides, & gravi culpâ non præcaves abortū secuturum. Et universaliter: quicunque alteri mandat, suadet, consulit, vel quomodolibet inducit ad actionem aliquam, seu licitam, seu quomodolibet illicitam, ac de se periculosam, ex qua prævidet, suspicatur, vel subdubit, nec tamen sufficienter præcavet, secuturam mortem alterius tertii; eā secutā irregularis erit, si culpa in caven-
do gravis erat: alias non. Et sic intelliges c. ult. de homicid. in 6. *Qui mandat aliquem verberari (licet expressè inhibeat, ne occida-
tur ulla tenus, vel membro aliquo muri-
tur) irregularis efficitur, si mandatarius fi-
nes mandati excedens, muriat, vel occidat:
cum mandando in culpa fuerit, & hoc eve-
nire posse debuerit cogitare.* At quid si mulier
prægnanti suadeas, vel offeras ad abortum pro-
curandum pharmacum nimis acre, unde contingat
matrem simul cum fœtu extingui: erisne bis ir-
regularis ex duplo homicidio, uno voluntario
fœtus, altero casuali matris; similiter si alicui
mandes vel suadeas occidere alterum, duellum
inire, &c. contingat occidi ipsum mandatari-
um vel suasum, cum id posse contingere certè
prævideris, nec sufficienter præcaveris, et si non
intenderis, erisne adhuc irregularis? Affirmant
communius &, sine dubio probabilius ac tu-
ius DD. Suarez, Navarr. Coninck, Sayrus,

Pars IV. SACRAMENT.

B b b

alius-

754 *Theol. Sacram. Pars IV. Cap. IV.*

aliisque citatis Diana p. 4. tr. 2. resol. 11. eò quod
hujusmodi actiones de se sint periculosæ ad
mucidium, illud que illicite caulent. Negant
verò non improbabiliter *Turrianus*, *Ha-
dus*, *Joan. Präpositus*, quos citat & approbat
Lug. disp. 19. seet. 2. §. 2. n. 4. Ratio est: quia aliud
est mandare vel consulere, ut quis occidat,
quod, effectu secuto, semper secum trahit in-
gularitatem ex claro jure. Aliud est, mandan-
do vel consulendo alterum solum periculum
mortis exponere, quod nullo claro jure secum
trahit irregularitatem. Excipit tamen te-
mè *Lugo ibidem*, nisi quis eo animo & directa
intentione mandatum vel consilium dedit al-
teri, ut ea occasione ipse occidetur: Quà eni-
ratione David occidit Uriam gladio filiorum
Ammon? hoc tempore sine dubio futurus ir-
regularis.

743 Ex abortu casuali mixto indirecte tantum &
in causâ voluntatio non incurrit excommuni-
catio Sixti V. sive quis det operam rei licita, sive
illicita, & non sine gravi culpâ in cavendo, dum
modò directe non intendat. Ratio est: quia ab-
ortus casualis quantumvis culpabiliter causatus,
directe tamen minimè intentus, non potestus
men dici voluntariè procuratus, seu *factus*
quaesitus, qualem solum suo fulmine fecit Sixtus
Pontifex: Eadémq; est ratio de reservatione Cle-
mentis VIII. pro Religiosis: iuris & Episcopali
pro Diœcesanis. Non ergo eam censuram
reservationem incurrit parens vel maritus filium

vel uxorem prægnantem, sive justæ punitionis causâ, sive ex iracundiâ graviter percutiens non sine gravi culpâ, & præviso abortûs periculo postea secuti, si eam non intendit. Neque maritus cum uxore, vel alius cum foemina prægnante copulam nimiâ vehementiâ exercens abortu indè secuto, si eum minimè intendit, sed solum explorere libidinem voluit. Quia licet talis fuisset in culpâ mortali, respectu abortûs causati, atquè idèo irregularitatem ex delicto abortûs casualis minimè effugiât; non tamen diceretur procurare abortum: verbum enim ipsum *procurare* significat studiosè & ex industriâ quædere, idèoque directe & in se velle abortum. Atque propter eandem rationem nota hic obiter, Episcopum posse dispensare in irregularitate *ex* eo abortu, sicut & quolibet homicidio casuali occulto indirecte tantum voluntario. Nam & Sixtus V. solum loquitur de abortu *voluntariè procurato*: & Concilium Tridentinum in facultate concessa Episcopis solum excipit *homicidium voluntarium*: quale simpliciter non potest dici casuale indirecte & imperfecte voluntarium: ut si mandes alterum inique verberari, mandatario excedente & occidente: si provocatus ad pugnam solum animo percutiendi accessisti, postea verò præter intentionem, ne occidereris, occidisti, &c. Ita *Navarrus*, *Henriquez*, *Suarez*, aliisque citatis *Filliucius* tr. 20. t. 3. q. 11. Layman. c. 12. assert. 4. in fine; recte

756 Theol. Sacram. Pars IV. Cap. IV.
addens, hanc resolutionem etiam servire posse
Parochis, quibus homicidia reservari solent.
tamen in conscientiae foro consitenti bona
credere possunt, si afferat, non habuisse sepe
positum occidendi, sed solum v. g. risus, et
postea verò necessitate compulsum occidi-
ne ipsem et occideretur, ejusmodi peccatum
non debet reservatum censeri, præsumtum
occultum sit; si verò notorium, concur-
plerumque, ut examini Episcopi relin-
etur. Sic Layman. Eadémque erit ratio in no-
stro casu, ut jam inntui.

*Abortus merè casualis, simpliciter in-
luntarius.*

744 **S**equens nimirum ex actione alicujus seculi-
tâ, seu illicitâ, sed aut nullo modo præ-
ius, aut, si quid periculi prævisum, sufficienti-
limenti adhibitâ, ne sequeretur, præcautio-
nec peccatum est, neq; inducit excommunica-
tionem Sixti V. sed neq; irregularitatem, nisi for-
in uno casu. *Ratio clara est: Quia ubi nullum
voluntarium, nullum potest esse peccatum, &
ibi nullum peccatum, nulla debet esse poena, præ-
sertim censura: & quoad irregularitatem etiam
certum est, quando quis dat operam rei illicitæ, &
Medicus medendo, maritus cognoscendo fami-
nam gravidam, si debitâ adhibitâ diligentia in-
cavendo, nihilominus sequatur abortus, ex clu-
ro Jure in simili. c. *Dilectus.* & seqq. de Homi-
nid. Atque etiam omnino verum est, quando
quis dat operam rei illicitæ, saltem non nimis*

periculose ad abortum vel homicidium causandum. Ita communior Doctorum, quos citant, & sequuntur Filliucius *tr. 20. c. 3. q. 8.* Tannerus *p. 3. disp. 6. dub. 11 n. 116.* Layman. *c. 10. n. 1. G. 3.* Diana *p. 4. tr. 2. refol. 20.* Ratio est: Quia hæc irregularitas non incurritur, nisi intercedat culpa homicidii: At in nostro casu nulla est culpa homicidii: licet enim quis peccet exercendo opus illicitum, abortus tamen vel homicidium inde secutum est ei simpliciter involuntarium, quippe de quo aut nullo modo cogitavit, aut si cogitavit, debitam cavendi diligentiam adhibuisse supponitur.

Contrarium tamen universim docent gra-745
vissimi Doctores, *Navarrus, Covarruvias,*
Sanchez, Valentia, alii permulti apud *Tanne-
rum & Dianam citatos*, probantque ex Jure.
c. Dilectus. c. Joannes. c. ult. eod. tit. ubi de-
cernitur, eum, qui dando operam rei licitæ adhi-
bita debitâ diligentia, homicidium casualiter fe-
cit, non esse irregularē: ergo à contrario ar-
gumento inferunt; omnis, qui dando operam
rei illicitæ homicidii fecit, irregularis erit: quod
argumentum, licet non apud Dialecticos, ta-
men apud Canonistas valere ait *Navarrus c. 27.*
n. 219. Verum quidquid alias apud Canonistas
valeat illud argumentum à contrario sensu,
certè non debet valere in nostro casu; quia ir-
regularitas non incurritur, nisi in casibus Jure ex-
pressis; atqui contrarius ille sensus in illâ gene-
ralitate nullibi expressus est in Jure, quin oppo-

situm apertè colligitur ex c. Quantum d
ubi Pontifex declarat, eum, qui caballos, etiam
si furtivos, abduxit, à quibus mulier collisla
ortum fecit, furti quidem reum esse, atamen
voluntas illius non agnoscitur perniciosa ful-
se, non potest addici, & occidi per leges; quan-
mirum (ut notat Glossa ibidem) mulier, ut
sibi caveat præmonuit; aut forte periculum
omnino non advertit. Quidni eadem sit ratio
de irregularitate ex delicto? Videamus ergo, ut
aliquid saltem particulare exprimatur in Jure.

746 Communis exceptio est: nisi actio aliqua
ipsa ratione illicita seu prohibita sit in Jure, quod
cum periculo mortis inferendæ conjuncta esse
soleat: quâ ratione Clericis & Monachis in Sa-
cris constitutis graviter prohibetur usus artis
chyrurgicæ per sectionem, & adustionem
sententiam, ne Clerici vel Monachi, ubi in-
ter alias prohibiciones cooperationis ad mortem
dicitur. Nec ullam Chyrurgia artem Subdia-
conus, Diaconus vel Sacerdos exerceat, qua-
ustionem vel incisionem inducit. Atque adeo,
si contra hanc prohibitionem Clericus vel Mo-
nachus in Sacris constitutus exerceat Chyrurgiam
per incisionem vel adustionem etiam omni adhi-
bitâ diligentia & cautela, ne mors sequatur, eâ in-
hilominus præter omnem intentionem mere ca-
sualiter secutâ, irregularis erit, secundum Do-
ctorum communem consensum & intellectum,
c. Tua nos, de homicid. ubi Pontifex requisitus,
Atne irregularis, & à Sacris arcendus quidam

Mo.

Monachus Chyrurgicus, qui mulieris tumorem guturis curare volens ferro incidit, expressè præmonens, ne se vento exponat, ne forte ventus subintrans causam mortis adferret: illa neglecto salutari mandato, messis causâ, vento se exposuit, eoque intrante scissuram, multum sanguinis effundens diem suum obiit (En tibi, omni adhucitâ cautelâ homicidium merè cauiale & omnino involuntarium. Simile quid facile posset contingere in nostro casu quoad abortum) Respondit Rontifex: Fraternitati tuae respondemus, quod licet ipse Monachus multum deliquerit alienum officium usurpando, quod sibi minimè congruebat: si tamen causâ pietatis, & non cupiditatis id egerit, & peritus erat in arte Chyrurgia, omnemque studuit, quam debuit diligentiam adhibere, non est ex eo, quod per culpam mulieris contra consilium ejus accidit, adeo reprehendus, quod non post satisfactionem condignam, cum eo misericorditer agi possit, quod Divina Officia valeat celebrare; alioquin interdicenda est ei. Sacerdotalis Ordinis excusio in rigore. Sic Pontifex. Quamvis autem tale non sit verum formale homicidium, censetur tamen homicidium ex interpretatione Juris, ob reverentiam Sacrorum, ad irregularitatem inducendam sufficiens, ut notat *Fillius* *cit. q. 10.* Nihilominus talem adhuc ab irregularitate non improbabiliter liberant *Coninck*, *Joannes Praepositus*, eosque citans *Tamburinus* *hic c. 15. §. 4.*

760 Theol. Sacrament. Pars IV. Cap. IV.
num. 11. & licet ante pluribus locis contrari-
tandem etiam secutus est Diana part. 11. no-
7. resol. 8. apud eundem. Idque ex alio dñe
fo intellectu illitus apicis, quem si suggeret Glosa
ibid. V. alioquin, id est, si non erat peritus,
non adhibuit diligentiam, quam debet,
aut ex cupiditate fecit: tunc scilicet in-
dicanda est in sacerdotalis Ordinis exten-
sione: ergo alias non, si erat arte peritus,
adhibuit debitam diligentiam, &c. Sed in præ-
ego non ausim recedere a communissimo in-
tellectu illius Sacri Canonis.

647 Exceptio alia necessaria est: nisi actio illa
licita de se, aut in his circumstantiis person-
um, loci, temporis, instrumentorum &c. ha-
& nunc adeo sit periculosa ad abortum vel ho-
miciidium causandum, vel ita connexa cum per-
iculo abortus vel homicidii, ut nemo nisi fute-
tus vel mentis impos exerceat talem actionem,
quin velit occidere vel abortum procurare; si
adeo ut peccet contra jus naturæ præcisæ ratio-
ne periculi occidendi, cui ita operans hic &
nunc se exponit: ut si ferias punctum circa po-
stus, cæsim in capite, si fuste percutias in capi-
te præsertim personæ teneræ vel pueri, aut in
nostro casu ita vehementer percutias, tundas,
terreas mulierem gravidam, ut percussio vel
metus incussio adeo sit manifesta causa abortus
vel mortis, ut percutiens vel metum incutens
cujusvis prudentis arbitrio reputetur, perinde ac-
tum abortum vel homicidium vellet ac intendere.

ket (ut benè explicat Molina tomo 4. tractat. 3. cisp. 3. num. 6.) secuto abortu vel homicidio, utique omnium calculo pronuntiandus erit irregularis, idque ex delicto homicidii voluntarii, non casualis. Quamvis enim eo casu, tu directe actu formaliter & explicitè non intenderes accidere, vel abortum procurare, sed solum v. g. acrem vindictam sumere: Attamen ipso facto (nisi stultus sis) tacitè vis, & semper præsumeris in causâ tam periculosâ voluisse mali-
tiosè ipsum abortum vel homicidium; etenim impossibile videtur, quod homo mentis compos tunc periculum tam manifestum non ad-
vertat: & si advertas, nec caveas imò nec cavere possis, nisi desistendo ab actione tam periculosâ, nec tamen desistas, quid tandem aliud velle po-
tes, quam occidere? Posito tamen raro casu, quo talia agendo, bonâ fide reverâ nullum mortis periculum advertens, aut quid advertas, sufficieni cautelâ excludere conatus, abortum vel homicidium revera nullo modo intendisses, coram Deo & in conscientia te non fore irregu-
larem, cum aliis merito pronuntiat Tamburinus
e. 15. §. 2. Nam in foro externo te semper præsumendum irregularē non est dubium, ut in simili innui *supra num. 741.*

Tandem quid de abortu vel alio homicidio? 748
merè casuali ex errore facto? Titius adulter,
præter uxorem etiam ancillam imprægnavit,
sed ad evitandam infamiam, & pœnas, potio-
nem abortivam præparavit ancillæ: quæ contra

B b b

ejus

ejus intentionem per errorem potata ab uno
prægnante, eam abortire fecit fœtum diu in-
matum. Causa venenum paravit inimico, in
simili errore, potatum ab alio amicissimo, con-
brevi extinxit, & ita in similibus? Ceterum ei
talem non committere homicidium formali-
ter, ac proinde ex illo homicidio merè culpi
& materiali, nec in casu nostro, aut si alius oc-
cisor Clericus fuisset, excommunicationem Sanc-
ti V. vel Canonis incurrere. Communis DD.
Sanchez l. 9. de Matrinson. disp. 32. n. 17. Mili-
lina, Coninck, Fragosus, Fagundez, Portellus
eoque citans Diana part. 9. tract. 4. resolu-
31. Tamburinus l. 6. Decalogi c. 4. s. 3. non
26. Ratio est; quia quamvis talis principali in-
tentione procurandi hunc abortum, aut occi-
dendi hunc hominem, peccaverit gravissime
alius tamen abortus fecutus, aut aliud homici-
dium est ei simpliciter involuntarium, ideoque
sicut à culpa, ita & à poena homicidii vacans.
At quid si uxor potionem illam potasset marito
inspiciente, sed monere vel contradicere non
audente? Idemque est in alio casu veneni pos-
si. Resolvit optimè Lugo disp. 8. de justit. 16.
6. num. 86. in simillimo casu sibi proposito, hi
omnino verbis: Quidam ut alium occideret
sicut veneno infecit, quam illi in prandio ap-
posuit: quidam autem, qui proximè assidebat,
venenatæ pulchritudine allactus, eam vi-
cino arripuit, quod dum delinquens adverteret
dissimulavit, ne se ipsum, suumque maleficium

proderet, ac permisit amicum illum comedere, qui poſtea veneno interiit. Censui hunc non fuſſe homicidiam vel irregularem: quia periculum non prævidit, & poſtea non tenebatur, cum tanto periculo impedire dampnum; quod cum non fuerit intentum, nec præviſum, non fuit ejus cauſa, qui ſicum venenavit, ſed per accidens & præter intentionem evenit, licet ex actione illicitâ & inuſtâ erga illum, quem occidere volebat, non tamen inuſtâ erga eum, qui occiſus eſt. *Hec Lugo.* Eadem omnino ratio eſt de potionē ab uxore, vidente marito, potata. Eadēmque ratione resolvendum de mandante vel procurante abortum fieri vel homicidium per alium, ſi mandatarius, vel commifſarius per errorem aliam pro alia abortire faciat, alium pro alio occidat: eoque caſu a mandante non incurri irregulatatem ex voluntario homicidio indiſpensabilem. Epifcopo, reſponſum eſt a Cardinale Caraffa Epifcopo Hieracensi anno 1587. ut habetur in noviſſimis editionibus Concilii Tridentini *ad Seſſ. 14. c. 7. de reform.* Pro abortu, vel quovis homicidio dubie cauſato.

REGULA I.

Quoad Irregularitatem.

Quandocunque conſtat de corpore delicti, 749 ſeu ipſo homicidio factō ex aliqua tua actione vel cooperatione, quando nimis certum eſt, foetum animatum abortitum, aut alium modo

hominem esse mortuum vel occisum, te aliquando concurrente, dubitatur autem solum, tua actio vel cooperatio fuerit efficax, vel huiusciens ad causandum abortum vel homicidium quod forte etiam aliundè, seclusa tuâ actione vel cooperatione, causatum fuisset, irregularis omnino habendus es, & interim à Sacris abstinere debes. Ita enim expressè statuuntur *Canones rit. de homicidio.* Imprimis c. 12. *andientiam.* Posito casu de Presbytero, correctionis causâ famulum cingulo percutientem cultrô, vaginâ cingulo appensâ, elaplo vulneravit, qui postea à vulnero quidem convalevit, superveniente alia infirmitate, obiit. Dubitamus autem, utrum mors ex vulnero, an vero ex morbo superveniente tantum secuta sit, & ideo Presbyter ut irregularis à Sacris arcendus sit. Respondet Pontifex Clemens III. quod sic: *si appareat, illum alia infirmitate obiisse: cum in dubiis semitam debeamus eligere tutiorem.* Rursus cap. 18. *Significasti,* posito alio calice de Presbytero, qui furem Ecclesiæ ornamenti auferentem ligone percussit, postea à supervenientibus Parochianis cum gladiis & fustibus penitus occisum. Hinc orto dubio: an ex ipsis percussionibus Parochianorum, an vero ipsius Parochi obierit, ideoque Sacerdos censendus sit irregularis? Respondet Pontifex Innocentius III. *In hoc dubio tanquam homicida debet haberi Sacerdos, et si forte homicida non fuerit, Sacerdoti Officium abstinere debet; cum in*

Sect. IV. De abortu fœtus inanimati. 765
casu cessare, si tuitius, quam temere celebrare,
pro eo, quod in altero nullum, in reliquo vero
magnum periculum timeatur. Tandem c. pen-
ult. Petition tua. Proponit Clericus casum, se
cum ceteris Clericis & Laicis occurrisse irruen-
tibus in castrum hostibus Dominicæ Crucis, hinc
inde occisis plurimis, se quoque aliquos percul-
sisse, dubitare autem de alicuius occisione, ideo-
que irregularitate contracta: Respondet idem
Pontifex: Mandamus quatenus, si de interfe-
ctione cuiusquam in illo confidit tua conscientia
te remordeat, a ministerio Altaris abstineas re-
verenter, cum sit consilium in ejusmodi dubio
abstinere, quam temere celebrars. Ita sacri
Canones.

Consimiles casus certæ irregularitatis sub al-750
legatis Canonibus manifeste comprehensi pos-
sunt esse varii. Titius v. g. venenum porrexit
cuidam, ut interiret, & illo inscio aliud effica-
cium venenum propinatum fuit: dubitat ex-
gò Titius, an venenum suum efficax fuerit ad
mortem, nec ne, an potius alterius venenum
solidam mortem causarit: secutâ morte irregu-
laris est. Cajus applicavit causam v. g. phar-
macum ad abortum fœtus animati effectu &
vero homicidio secuto, posteâ dubitat, an cau-
sa illa vel potio à se applicata fuerit sufficiens &
efficax ad causandum abortum, an verò causa-
tus fuerit ex vi alterius causæ, ut violentâ com-
pressione prægnantis: omnino habendus est ir-
regularis. Item si consilium dedisti Titio ad
occi-

766 *Theol. Sacrament. Pars IV. Cap. IV.*
occidendum Cajum, homicidio jam pa-
comperis, Titum capitales gessisse inimici-
adversus eundem Cajum, eique jam alias mo-
tem minatum vel machinatum: dubitas ergo
num is occiderit motus ex vi tui consilii, in fo-
lum ex privata inimicitia; aut similiter in no-
casu, suasisti Titiae, à te vel alio imprægnata
cere abortum foetos animati, effectu fecuto, in-
telligis eam jam antea abortum attentasse, du-
bitasque similiter de efficacia tui consilii. In-
gularem te pronuntiant sanè communiter Do-
ctores apud Diānam p. 7. tr. 5. resol. 26. ex in-
tellectu eorundem SS. Canonum. Attamen
cum Sacri Canones allegati in dubio homi-
cidi irregularitatem statuentes, & in re odi-
strictè interpretandi, expresse solum loqua-
de homicidio dubiè, sed physicè patrato, ut in-
tuenti patet, satis probabile est, non debere ex-
tendi ad homicidium dubiè, sed moraliter tan-
tum causatum ex tuo consilio, suāsu, conser-
su, in modo dictis & similibus casibus. Ita Tan-
bur, hic c. 5. à n. 11. citans Suarez, utriusque
Sanchez, Azorium, Merollam, Gibelinum
Joan. Prepositum, aliósque citantem Diānam
p. 11. tr. 6. resol. 24. & 25. (quam partem
nondum vidi.) Ratio jam insinuata est. In-
gularitas enim hæc imponitur homicidio dubi-
commisso: at valde differunt homicidium com-
mittere, & ad homicidium dare consilium, in
moraliter tantum concurrere: ergo probabo
valde est, eam irregularitatem, utpote penam

pp. IV.
n para-
nimicis
alias mo-
ritas ergo-
ii, in lo-
r in solle-
gnata, a-
ecuto, a-
tasse, da-
lii. Im-
iter Do-
6. can-
Attamen
homo-
re odio-
o, ut in-
oquanti-
o, ut in-
ebere et
liter tan-
confessio-
ita Tan-
trumque
linum
Dianam
tem eg-
t. In-
io dub-
um, vi-
probabi-
ponam
80

Set. IV. De abortu fatus animati. 767
& ideo strictè interpretandam, non extendi ad
consilientem & dubitantem, an suo consilio mo-
raliter verè influxerit in homicidium. Et hinc
sit

REGULA II.

Quoad eandem Irregularitatem.

Quandounque non constat, sed verè dubita-^{75k}
tur de ipso *corpore delicti*, utrum revera
abortus foetus animati, aliudve homicidium vel
mors hominis ex tua actione vel cooperatione,
seu physica, seu morali, ad causandum illud facta
secutum sit, nec ne; post factam diligentem in-
quisitionem dubio perseverante, nulla timenda
est irregularitas. v. g. scit aliquis percussisse gra-
viter, vulnerasse hominem, exploisse in hostem
in bello seu justè seu injustè: dubitat autem in-
vincibiliter, an inde mors secuta sit: scis te alte-
ri mandatum, consilium, consensum vel auxilium
præbuisse ad aliquem occidendum; dubitas si
militer, an is obsecutus, reipsa occiderit; an verò
ponitens omnino intermiserit: aut si forte inva-
sit, percussit, vulneravit, num ex eo vulnerè mor-
tuus fuerit, an verò convaluerit: & denique in
casu hostro: scio me causam applicasse, consi-
lum dedisse vel auxilium, aut aliter induxisse
fœminam ad abortum procurandum, dubito au-
tem, an omnino abortus aliquis secutus sit, aut
si constet, abortum aliquem esse secutum, dubi-
tatur, & neque ex die coitus, neque ex signis ma-
teriæ ejectæ, neque aliunde constare potest,
ideo

768 *Theol. Sacrament. Pars IV. Cap. IV.*
num fœtus jam fuerit animatus, & ida-
homicidium patrattum, nec ne? &c. Taliter in
quām, dubitans, debet quidem omnem mora-
liter possibilem diligentiam adhibere ad inqu-
rendam veritatem, & interim quamdiu spe-
pereit veritatem cognoscendi, abstinere. Se-
crys, quantum potest sine scandalo vel alio gravi
incommodo: quod si tandem adhibita fructu-
diligentia dubium invincibile perseveret, ir-
regularitatem securè ne timeat, seque eā pœna
berum credat. Ita universaliter contra *Nau-
rum, Sotum, Sanchez, Molinam*, & omni-
communem Doctorum, maximè quoad dubium
de animatione fœtūs aborti, apud *Dianam mo-
ritandū*, jam tenet communis & tutu Recen-
tiorum sententia, quos citant & sequuntur *Franci-
cisc. Bardi de conscient. discept. 6. c. 7. §. 4. Th.*
Tambur. cit. c. 5. §. un. & l. l. in Decal. c. 3. §. 1.
*V. Irregularitas n. 2. aliisque relatis probabili-
censet Diana p. 4. rr. 2. resol. 16. & p. 7. rr. 5. resol.*
24. Ratio sufficientissima sumitur ex duplice prin-
cipio: Unum est: *Non est ponenda irregulari-
tas, nisi in casibus jure expressis, saepe cit. c. 1.*
*qui de sent. Excomm. in 6. Alterum est: Odi-
sa restringi convenit, non ampliari: juxta*
Reg. 15. in 6. Atqui Canones allegati omnes
(ex quorum constitutione præcisè inducitur
irregularitas in dubio homicidii) expressè lo-
quuntur solum in casibus, quibus constabat ne
quidè de corpore delicti, seu homicidio patr-
to, atque in subiecto certo capaci mortis, & lo-
cum dubitabatur de cooperatoris vel causa po-

fitæ efficaciâ vel sufficientiâ ad mortem; seu, à quo, variis concurrentibus, mors sit illata; ergo sacri illi Canones non sunt extendendi ad casus nostros longè diversissimos, quibus de ipso corpore delicti seu homicidio vel morte causatâ ambigitur invincibiliter.

Regula hæc universaliter vera est in quocun-⁷⁵² que dubio. I. Non tantum in dubio *Facti*, quando scilicet dubitatur de ipso homicidio factio, de quo haec tenus locuti sumus, sed etiam, & multò magis, in dubio *Juris*, quando nimis dubitatur, an pro tali factio irregularitas aliqua decreta sit, aut non? nisi dubiè, ambiguè vel obscurè habeatur: sic enim in jure expressa non est. II. Non est tantum in dubio *negativo*, quando videlicet intellectus merè ancepit hæret, nullam habens rationem probabilem inclinandi in unam vel alteram partem, an sit, nec ne homicidium commissum: tunc etiam poteris eligere quamlibet partem etiam tibi faventem, etiam si oppositæ rationes probabiores videantur: sequendo enim probabilem sententiam semper prudenter te geris; juxta communem doctrinam in materia de conscientia. III. A fortiori securus eris, si haberas rationem probabilem pro te v. g. homicidium non esse secutum, & solum negativè dubites de opposito, nulla apparente ratione probabili in oppositum. IV. Contrà verò, si adsint rationes probabiles contra te, v. g. prudenter judicas te reverè occidisse, & solum negativo dubio ambigis, forte non occidisse, nullâ habitâ ratione

Parte IV.

Ccc.

pro-

770 *Theol. Sacrament. Pars IV. Cap. IV.*
probabili, unde judices ex tuâ actione, confilo
auxilio mortem non esse secutam, prout fuit in
casu supra allato, c. *peritio tua*: & esset, si aliquem
à te globô tactum videres ex equo ruentem, &
nullo indicio vel ratione probabili apparet,
mortem evasisse: Atque in nostro casu, si phar-
macum efficax applicâsti ad causandum abortum
fœtûs jam certò animati, & postea similiter me-
rè negativè ambigas de effectu secuto: In his
similibus casibus te irregulararem habendum, me-
ritò declarant Thomas Tamburinus *cit. c. 5. b.*
un. num. 17. rationem dans: *Quia tunc pruden-*
ter apparet tantum ratio incursus in irregularitate-
tem; & nulla apparet ratio evasioneis seu libe-
rtionis ab ilia: & P. Thesaurus apud Dianam
p. 7. tratt. 5. resol. 25. rationem dans: *Quia lie-*
facta in dubio non presumantur, fallit, quando-
sunt solita fieri. L. ult. C. de fid. Instr. Majes-
dus conclus. 732. n. 5. & 7. Sic ille.

REGULA TERTIA.

Quoad Excommunicationem & alias pa-
nas universim.

753 **I**N omnibus Juribus & Legibus poenâlibus,
etiam censurarum & irregularitatum: no-
tantum in dubio *Juris*, quando dubitatur, si
pro tali facto vel casu aliqua poena, censura, ir-
regularitas quæcunque lege, decreta sit: sed etiam
in dubio *Facti*, quando verè & invincibiliter du-
bitatur, an quis commiserit tale Factum, propter
quod constat decretam esse poenam, censuram,
irregularitatem, nemo censendus est ligatus.

exceptâ solâ irregularitate ex delicto homicidii voluntarii, constante corpore delicti. Comunis jam & sectira sententia, quam cum allis allegatis, docent Suarez de cens. disp. 5. sect. 5. & 6. Sanchez l. 1. Moral. c. 10. latissimè. Fillius tract. 20. c. 4. Layman. lib. 1. tr. 1. c. 5. n. 39. Franciscus Bardi de conscient. discept. 6. c. 7. §. 2. Ratio est: quia in dubio factum non præsumitur: & specialiter: *Nemo in dubiis præsumitur delinquisse. L. merito ff. pro socio.* Ergo delictum aliquod facto vel eventu completum fuisse, indéque consequens poena, non præsumi, sed demonstrari debet. Deinde leges poenales & censuræ tantum ferunt delictum simpliciter: sed delictum dubium non est delictum simpliciter. Certè poena ordinaria statuta delicto certo non est imponenda delicto dubio, sed alia arbitraria seu extraordinaria, secundum qualitatem dubii. Tandem omnia Jura clamant: *Reum dubium esse absolvendum. In dubio neminem condemnandum: In poenis benigniorem interpretationem faciendum. Odia restringi, favores, ampliari oportere.* Quæ sicut in aliis legibus poenibus, ita sanè etiam in censuris, & irregularitatibus ex delicto (nisi ipsa Jura aliud exprimant, prout exprimunt in solo casu in regula excepto) & foro conscientiæ locum habere debent: quod si enim Judex neminem punire debet, sed absolvere, si delictum, ob quod Juris poena decreta est, dubium, vel sufficier cognitum non sit: multò minus in foro conscientiæ aliquis seipsum condemnare & pœ-

nam in se exequi tenetur, v. g. abstinere à Sanc-
tanquam excommunicatus, suspensus, irregu-
ris, donec delictum certum & exploratum
ut, si verè dubites, an homo ille Clericus
quem percussisti, quamvis temerè percussisti
non sine suspicione vel formidine esse fortis Cler-
icum? si tamen postea veritatem deprehendere
non possis, non debes te excommunicare
reputare: quia licet constet de percussione, no-
tamen constat de percussione Clerici, quae si
eā censurā punitur, *can. si quis suadente. Simil-*
ter si quis etiam temerè & malâ fide sacram Ord-
inem suscepit, dubitans v. g. utrūm etatem et
quisitam habeat, an legitimè natus sit, an una
unica virgo accederit, &c. si postea veritatem
deprehendere non possit, non est censendus in
regularis, ac suspensionis censuram incurville
quamvis sic temerè accedens & suspicans per-
caret, & perseverante dubio, nisi necessitas ur-
geat, à sacro ministerio abstinere debeat, dono
certior fiat, quandiu nimirum certiorem sic
posse spes est. Ex communi Layman. *cit. §. 4. 38.* Sic tandem in casu nostro quomodolibet
figurabili: sive dubiretur, an ex tua aetione et
cooperatione reverè abortus aliquis fecitus in-
necne: sive constet abortum esse factum, dubi-
etur autem invincibiliter, fueritne fetus in-
animatus nec ne: sive etiam constet fuisse au-
matum, dubitetur autem similiter, an reipsa et
vi tuae actionis vel cooperationis, iussionis, co-
silii, medii applicati causatus fuerit, an aliquantum
secundum

securè censeas, te liberum esse ab excommunicatione, aliisque poenis tam Constitutionis Sixtinæ, quam Juris communis sect. 2. explicatis: semper enim dubitas, an comiseris delictum illud, propter quod decreta est ejusmodi poena. Excipe tamen id ipsum, quod n. 752. num. IV. exceptum est.

Et hactenus de Matrimonio, & annexis, ac de fœdo *Abortu*, ad pulchram tamen DEI Gloriæ, ut sit & maneat

ABORTU
Solis usque ad Occasum
LAUDABILE NOMEN
DOMINI.

IN.